ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Ukrainian Nat'l Ass'n
of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year....... $2.00 | Canada & Europe:
half year...... 1.00 | per year...... $3.00
single copy.. .03 | half year..... 1.50

СВОБОДА

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік........ $2.00 | Канада і Европа:
на пів року 1.00 | на рік........ $3.00
поод. число .03 | на пів року 1.50

УРЯДОВИЙ ОРГАН У. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE UKR. NAT'L ASS'N OF AMERICA

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер 19-го падолиста 1914. Ч. 77. | VOL. XXII. Jersey City, N. J., Thursday, November 19, 1914. N. 77.

МОСКАЛЇ СТРАТИЛИ В БИТВІ КОЛО ПЛОЦКА І КУТНА 40.000.

Побіда Австрійців в Сербії: 8.000 Сербів полонено і здобуто 42 гармати.

Англійці понесли велике пораженє в Персії: в самих убитих стратили 1.000.

Німецькі надбережні гармати знищили 3 англійські воєнні кораблї.

Війна з Росією.

в Галичинї:

АВСТРІЙСЬКІ ВІЙСКА НА НОВІЙ ОБОРОННІЙ ЛЇНІЇ В ЗАХІДНІЙ ГАЛИЧИНЇ.

ВІДЕНЬ (через Лондон), 18. падолиста. — **Урядово оповіщено, що відворот австрійської армії в напрямі західно-полудневім відбув ся в найбільшім порядку і без найменьших страт.**

Головна боєва лїнїя йде від Турки через Ясло, Тарнів до Висли в напрямі Ченстохови.

Карпатські переходи є обсаджені сильними віддїлами війска і добровольців. Доси не прийшло ще до більшої битви. Загально сподіють ся, що небаром прийде до великої рішаючої битви.

ДРУГА ОБЛОГА ПЕРЕМИШЛЯ РОЗПОЧАЛА СЯ В СУБОТУ.

ЛОНДОН, 18. падолиста. — **З Петрограду доносять, що російські війска окружили кріпость Перемишль зі всіх боків і розпочали від суботи правильну облогу.**

Перша облога Перемишля Москалями, яка тривала від 28. вересня до 18. жовтня (т. є. три тижні) скінчила ся великим пораженєм Москалів. Облогова російська армія стратила понад 50.000 людий під фортами Перемишля. Москалям не удало ся здобути ніодного форту, навіть ніодної австрійської батерії. Деякі форти зістали вправдї ушкоджені, одпак в послїдних 4 тижнях працювали тисячі людий при направі ушкоджень та при будові нових укріплень.

МОСКОВСЬКА БРЕХНЯ ПРО ЗАНЯТЄ КРАКОВА.

ВЕНЕЦІЯ (через Лондон), 17. падолиста. — **З Петрограду доносять, що російські війска, перейшовши Вислу, заняли Краків.** 60 % населеня опустило місто. Австрійське війско полишило місто без оборони; гармати перевезено на боєву лїнїю на Шлезку в Опельн.

„Північна частина міста Кракова стоїть в огни" — доносить друга телеграма з Петрограду.

Зовсїм природно, що всї російські донесеня про спаленє або здобутє Кракова є зовсїм неправдиві. Краків є другою кріпостию в Галичинї. Многі знавці уважають Краків за сильнійшу кріпость ніж Перемишль. Як звісно, Краків посідає три перстенї фортів, підчас коли Перемишль числить лише два.

ПОЛЬСЬКИЙ ҐРАФ АЛ. СКАРБЕК АРЕШТОВАНИЙ.

ВЕНЕЦІЯ, 17. падолиста. — **Ґраф Алексaндер Скарбек,** польський посол, віцепрезидент польського парляментарного клюбу, визначний член польських полїтичних партій, **зістав дня 5. падолиста арештований в Новім Торзї за зраду держави.**

Гр. Скарбек був вождом польських добровольців у східній Галичинї. Він утворив перший легіон польських добровольців, який з кінцем серпня в силї около 6.000 людий опустив Львів, щоби удати ся на поле битви.

У вересни, як доносять, згаданий легіон розвязано у західній Галичинї, а то з тої причини, бо гр. Скарбек візвав добровольців, щоби відмовили присягу вірности цїсареви, коли в присязї не будуть містити ся слова, що легіони є зорганїзовані в цїли освободженя Польщі.

На зборах польського народного комітету роблено гр. Скарбкови з тої причини ріжні докори, почім він і кількох його приятелів виступило з комітету.

На підставі зібраних матеріялів військові власти перевели арештованє гр. Скарбка. Його відставлено найперше до Кракова, а відтак до Відня.

Гр. Алексaндер Скарбек належав до провотирів всепольської партії. Він знаний яко найбільший ворог Українців в Галичинї. Поруч Грабського і Ґломбінського був він горячим прихильником російської орієнтації серед Поляків східної Галичини.

в Польськім Королївстві:

МОСКАЛЇ СТРАТИЛИ ЗНОВА 40.000 ЛЮДИЙ.

ЛОНДОН, 18. падолиста. — **З Берлїна наспіли бездротним телєграфом вісти про велику побіду ґенерала Гінденбурга над Москалями в Польськім Королївстві.**

Нїмецький ґенеральний штаб подав отсї вісти з поля війни з Росією:

„Рішаюча битва, яка від кількох днів мала місце на лїнії Вроцлавек—Плоцк, закінчилась сьвітлою побідою нашої армії.

„Російська армія в силї 4 до 5 корпусів цїлковито розбита і прогнана за місто Кутно (в половинї дороги між німецькою границею а Варшавою). Страти Москалів виносять найменьше один корпус, т. є 40.000 до 50.000 людий.

„Після дотеперішних звітів число російських бранців у тій битві виносить вже 23.000. Крім сего здобуто 20 машинових карабінів і богато гармат. Найменьше вдруге тільно людий упало на поли битви або зістали ранені.

„Також і у Східних Прусах наші війска відносять одну побіду за другою, беручи сотки Москалів у неволю".

Отсьтак виглядає другий славний похід Москалів на Берлін. Видно, що Москалеви з Берлїном нїяк не щастить ся. Коли підчас першого походу на Берлін Москаль стратив около 250.000 війска, зарік ся йти на Німеччину, доки не побє зовсїм Австрії. Тимчасом ні в Галичинї нїчого не осягнув ні до Німеччини не дістав ся.

Ґенерал Гінденбурґ готує для Москалів знова нове пораженє і то не лише у Східних Прусах, але також і в Польськім Королївстві. Всякі поголоски про перехід Москалів через німецьку границю є безпідставні і передчасні.

РОСІЙСЬКИЙ ҐУБЕРНАТОР ВАРШАВИ В НІМЕЦЬКІЙ НЕВОЛЇ.

ЛОНДОН, 17. падолиста. — **З Амстердаму доносять, що в битві під Кутном Нїмці полонили ґубернатора Варшави враз з цїлим його штабом.**

МОСКАЛЯМ НЕ СТАЄ ВЖЕ КАРАБІНІВ.

ПЕТРОГРАД, 17. падолиста. — **Російське правительство переняло від компанії Зінгера (виріб машин до шитя) і „Амерікан Фонограф Компани" фабрики і веде їх у власнім заряді, перемінивши їх на фабрики оружя.**

Росія має дуже мало фабрик оружя і тому більшу часть гармат і карабінів мусїла спровадити з Франції. Запас карабінів в Росії є так малий, що богато російських жовнїрів в Польськім Королївстві зоружено давними карабінами, які ладуєть ся з переду.

Що Росії бракне оружя, про се писали воєнні знавці на початку війни. І тепер дійсно зайшли події, які се вповні стверджують. У Москалів, яких полонено в послїдній битві в Польськім Королївстві, найдено чимало старих карабінів.

ТУРКИ ГОРОЮ!

ЛОНДОН, 17. падолиста. — **Депеша бюра Райтера доносить:**

„Турецькі війска напали на російські становища коло Лїлян, недалеко російської границї над Чорним морем і спричинили ворогови тяжкі втрати. Війска, котрі Росія хотїла висадити на берег, Турки розігнали.

„Инша турецька армія заняла Дузкеї, а опісля окружила Москалів коло Ганмеджеві, причім забрала великі засоби оружа й живности.

„Инша армія турецька посуваєть ся на Батум".

Війна з Сербією.

АВСТРІЙЦЇ ПОЛОНИЛИ 8.000 СЕРБІВ.

ВІДЕНЬ (через Лондон), 18. падолиста. — Командант австрійських війск в Боснї, ґен. Потьорек, видав отсей рапорт:

„По 9-дневній тяжкій і завзятій битві з чисельно сильнїйшим ворогом здобули славні війска 5. і 6. корпусу місцевість Кульмбара і розбили армію неприятеля, змушуючи її до утечі. Понад 8.000 полонених, 42 гармати, 31 машинових карабінів і богато воєнного матеріялу дістало ся в наші руки.

„Друга австрійська армія заняла міста Обреновач і Валїєво".

Серби признають ся по трохи до неудачі, стараючись оправдати свій відворот конечностию зі „стратеґічних причин".

БЛИЗКИЙ УПАДОК БІЛГОРОДА.

БЕРЛІН (через Лондон), 17. падолиста. — **З Відня наспіла урядова вість, що кождої хвилї можна надіяти ся занятя Білгорода (столиці Сербії) австрійським війском.**

Війна зі Сербією розпочала ся бомбардованєм Білгорода, однак з причини некорисної переправи через ріку, австрійські війска заняли тут оборонне становище. Головна акція австрійської армії розпочала ся з Боснї в напрямі на схід. Війска Австрійців займають одно місто за другим і деякі відділи посунули ся вже недалеко Білгорода.

РОСІЯ НЕ МОЖЕ ПОМОЧИ СЕРБІЇ.

ШИКАҐО, 18. падолиста. — **Петроградський кореспондент часописи „Дейли Нюс" доносить:**

„Спеціяльний сербський посланець п. Тремівіч прибув до Петрограду, щоби просити Росію о поміч для Сербії. Він заявив, що сербська армія, яка з початку війни числила 300.000 мужа, зменьшилась тепер до 100.000 і тому заходить небезпека, що Австрія в короткім часї займе Сербію. Росія дуже занепокоєна тими відомостями, бо коли Австрія займе Сербію, тоді легко буде її разом з Німеччиною боронити ся перед Румунією, Грецією та Болгарією, коли би ті держави хотїли виступити проти Австрії. Таке становище Австрії не дозволило би згаданим державам станути по сторонї Росії та її союзників. Кромі того заходить небезпека, що Австрія по здобутю Сербії відступить Македонію Болгарії, Волощину Румунії, а Греції иншу часть Сербії і в той спосіб зискає ті держави на свою сторону. Росія відповіла Тремівічови, що її положенє дуже зле, бо вона мусить держати війска в Польщі, в Галичинї і на Кавказї.

ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕНЄ

НА ТЕРЕНЇ ВІЙНИ З РОСІЄЮ.

Велика побіда Нїмцїв коло Плоцка і Кутна (в Польськім Королївстві) була доказом, що відворот німецької армії не був утечею, але добре обдуманим маневром, щоби лише втягнути Москалів в засїдку. Командант німецької армії ґенерал Гінденбурґ дав знова доказ своєї спосібности і бистроумности. Страта Москалів після приближних обчислень виносить около 50.000 людий, се рівнаєть ся утраті одного цїлого корпуса. Місцевости Плоцк і Кутно, де відбула ся головна битва, доказують, що нїмецька армія находить ся в половинї дороги між німецькою границею а Варшавою. З того можна вносити, що всї хвальби Москалів про похід на Берлін були дуже далекі до здїйсненя. Москалї, не дійшовши навіть до німецької границї, дістали знова дуже тяжкий удар.

Деякі вісти доносять, що цїла російська армія в Польськім Королївстві находить ся у великій небезпеці. Нїмцям удало ся не лише її роздїлити на двоє, але також відтяти їй відворот. Воєнні знавцї заповідають, що страта, яку Росія понесе у тій кампанїї, буде найбільша зі всїх дотеперішних страт.

В Галичинї панує розмірно спокій. Австрійська армія під проводом ґенерала Данкля вправдї подала ся назад, але заняла дуже корисні становища, які уважають ся за догідні на перезимованє. Головна боєва лїнїя тягнеть ся від Турки, йде через Хирів, Сяник, Коросно, Ясло, Тарнів і Жабно до Висли.

З уступленєм австрійських війск на захід розпочали Москалї вдруге облогу Перемишля. Через місяць був Перемишль увільнений від Москалів. Сей час використано, щоби Перемишль приготовити до нової важшої облоги, яка може потривати і кілька місяцїв.

Всякі вісти про здобутє і спаленє Кракова Москалями належить уважати за байки, якими Петроґрад часто потїшає своїх братів недолї в Лондонї і Парижи.

Турецька армія на Кавказї розвинула вже сильну воєнну акцію. В битві під Копрукені стратили Москалї понад 10.000 людий. Російська армія у великім неладї мусїла утїкати за границю. Турецька армія, перейшовши російську границю, переслїдує Москалів і посуваєть ся щораз то глибше в російську територію. Передні віддїли турецької армії находять ся вже недалеко міста Батум (над Чорним морем).

НА ТЕРЕНЇ ВІЙНИ З ФРАНЦІЄЮ:

На теренї війни з Францією і Анґлїєю не зайшли нїякі важнїйші зміни. Снїги і дощі утрудняють у великій мірі дальшу воєнну акцію. Боротьба обмежуєть ся виключно на стрільбу артилєрії. Лише на полудне від Верден Нїмцї зробили деякі поступи.

НА ТЕРЕНЇ ВІЙНИ ЗІ СЕРБІЄЮ.

Послїдні вісти доносять, що війна зі Сербією зближаєть ся скоро до кінця. Сербські війска уступають, полишаючи щоденно тисячі в руках Австрійців. Головна столиця Сербії Білгород опинить ся небаром в руках Австрійців. В послїднім тижни Австрійцї полонили 8.000 Сербів.

АНҐЛЇЙЦЇ СТРАТИЛИ В ПЕРСІЇ 1.000 В УБИТИХ.

АМСТЕРДАМ (через Лондон), 18. падолиста. — З Царгорода доносять, що турецьке правительство оголосило отсї урядові вісти:

„Вчера наші війска пійшли приступом на анґлїйські становища недалеко місцевости Фао (в Персії) над Перським заливом. Анґлїйцї стратили лише в убитих на поли битви понад 1.000 людий".

НІМЕЦЬКІ ГАРМАТИ ЗНИЩИЛИ ТРИ АНҐЛЇЙСЬКІ ВОЄННІ КОРАБЛЇ.

БЕРЛІН (бездр. телеґр.), 17. падолиста. — **Нїмецькій артилєрії, уставленій на побережу Бельгії, удало ся цїльними стрілами задати великі ушкодженя анґлїйським воєнним кораблям, які обстрілювали нїмецькі становища. Кораблї, неспосібні до дальшої битви, втїкали в напрямі до Анґлїї.**

З Парижа доносять через Женеву (в Швайцарії), що тими ушкодженими кораблями є воєнні кораблї анґлїйської фльоти: торпедовець „Фалькон", кружляк „Брілянт" і зоружене судно „Рінальдо". Всї три кораблї належали до давнїйшого типу, а їх поємність була незначна.

Голоси европейських газет про українську справу.

Хто пильно стежить за европейською пресою, мусить ствердити вельми відрадну для нас прояву, що українське питане викликує за останній час щораз більше зацікавлене серед европейської публики, а тим самим здобуває собі щораз більше місця на шпальтах часописий. Правда, серед повени статий і новинок на українські теми, які останніми часами стрічаємо по европейських органах богато ще баламутних поглядів та фальшивих інформацій, які зайшли сюди, чи завдяки старанням наших відвічних ворогів Москалів або Поляків чи знову через незнане близших обставин, серед яких живе та розвиває ся наш нарід. Все таки в більшости випадків помітно змагане до безсторонного та по змозі вірного представленя нашої визвольної боротьби.

З приємностию приходить ся нам ствердити, що діяльність нашого „Союза визволеня України" в Відни викликала скрізь живе заінтересоване. Усї великі дневники австрійські, угорські, німецькі, італійські, румунські, болгарські й инші подали звістку про ціль і програму „Союза" та передрукували в цілости або в части поклик до публичної думки Европи. І так найбільші дневники віденські, німецькі з Німеччини, будапештенські, чеські і богато инших опублікували поклик Союза в цілости.

Так само поклики до болгарського і румунського народу віддали ся живим відгомоном по усіх органах преси тих країв, а також у німецькій пресі, та були усюди прихильно обговорювані. Богато місця присьвятила преса становищу, яке заняла Українська Головна Рада у Львові в справі війни з Росією. Манифест, який видала Українська Головна Рада до українського народу, був також передрукований в ріжних европейських дневниках. При сїй нагоді звернено усюди увагу на організацію Українських Січових Стрільців та підношено одушевлене і запал, з яким українська людність Галичини кинулась до боротьби з відвічним ворогом України.

Велике занепокоєнє серед публичної опінії Европи викликав факт, що галицький **Митрополит граф Андрій Шептицький** дістав ся при занятю Львова у руки московських наїздників. З сього приводу подали більші віденські дневники близшу характеристику галицького Митрополита, а великий німецький дневник „Франкфуртер Цайтунг" подав з того приводу статю про церковні відносини в галицькій та на російській Україні.

Гумористичне враженє викликала в пресї відозва російського **великого князя Миколи Миколаєвича** до „російських братів у Галичині". Подаючи зміст сеї брехливої відозви, пише віденська „Зонунд Монтагсцайтунг": „Хоч цар в біді обіцяв Полякам автономію і „любим Жидам" повну свободу, **то однак зовсім не нагадав собі 30 міліонів поневолених у Росії Українців.** Замісць того звертає ся цар зі своїми обіцянками до „російських братів в Галичині", та рад би галицьких Українців, яким вже витискає російське тавро, заманити своїми солодкими залицянками в обійми російського медведя, щоб їх також вкинути в московську мішанину рас".

В останніх часах доволі богато писали европейські часописи про зраду галицьких русофілів. З приємностию треба ствердити, що органи европейської преси не дали себе збаламутити та всюди виразно підчеркували, що загал українського народу не має нічого спільного з ганебними зрадниками, та ніяк не може бути одвічальним за їх роботу. Деякі часописи, наприклад „Інформаціон" то таки зовсїм отверто писали, що в галицькій зраді годі обвинувачувати самих тільки москвофілів, але треба винити також і їх опікунів Поляків. Ширше та з відповідними доказами обіцяла „Інформаціон" висьвітлити сю сумну справу в найблизшім часї.

Воєнні кореспонденти великих віденських та заграничних дневників згідно **підносять незвичайну хоробрість українських вояків в австр. армії та запал, з яким вони йдуть у бій з московським наїздом.** Особливо замітна статя берлінської соціялістичної ґазети „Форвертс" з 15. вересня с. р. п. з. **„Український селянин у війні", у якій говорить ся про нього з великими похвалами.**

Яке велике зацікавлене українською справою викликала в Европі війна двох союзних держав з Росією, про се найкрасше сьвідчить поява цілої низки більших і меньших статий і заміток про Україну та Українців у великих органах преси. І так у „Гамбурґер Нахріхтен" з 6. вересня с. р. стрічаємо статю п. з. „Українське питане", в котрій автор Й. фон Арденаг вказує на велике значінє, яке має се питане для середноевропейського сходу. В „Берлінер Цайтунґ" з 7. вересня с. р. появила ся статя п. з. **„Москалї та Українцї: гнобителі яко освободителі"**, в котрій представлено підпольну роботу Росії в Галичині та її політику супроти Українців взагалі. Поважний німецький орган „Берлінер Берзен Курієр" з 18. вересня с. р. приніс довшу статю п. з. „Україна" пера Густава Кавдера. Автор вияснює читачам, що українське питанє належить до головних чинників европейського східного питаня і малює політичні відносини, серед яких живуть Українці в Австрії та в Росії. Незвичайно замітну статю помістив недавно найбільше читаний віденський демократичний дневник „Нає Вінер Таґблят" п. з. **„Князь Бісмарк про війну з Росією та про самостійність України"**. Провідною ідеєю статі є погляд великого німецького канцлера, що **тривке забезпечене европейського мира може наступити лише через поділ Росії та створене самостійної української держави.**

Із сих голосів преси бачимо, що Европа, а передівсїм німецький сьвіт, починає вреші розуміти **ту важну ролю, яку повинен в найблизшій будучности віднграти великий поневолений український нарід. Маємо певну надію, що з розвитком подій се заціnavлене українською справою зросте ще більше та що українське питанє здобуде собі належне йому місце в міжнародній політиці.**

З Галичини.

Перше засідане львівської міської ради під російським пануванєм.

Польська львівська часопись „Кури‌єр Львовскі" описує се засідане ось так:

„Вечером дня 5. жовтня президент міста Львова др. Рутовський представив російським властям міську раду. Радні явили ся в чорних одягах з відзнаками, а президент і віцепрезиденти з ланцухами, як ознаками своєї гідности.

Др. Рутовський виголосив на вступі осьтаку промову по польськи і по французьки:

„Сьвітла репрезентаціє! По цілім ряді побідних битв російських військ, російська армія заняла престольний город Львів. Війско монархії не боронило Львова і наше дороге місто, що було цілі віки огнищем народного житя, яке має сїм столїть гарної минувшини, не буде наражене на нещастя борби о здобутє міста.

„Населенє Львова приняло російське війско з повагою, спокоєм і довірєм.

„Маю честь представити раду міста Львова в комплеті, на який дозволяє воєнний стан.

„Почуваю ся до обовязку висловити ся перед сьвітлою радою, що в останних днях, в котрих менї довело ся стати на сторожи міста, я знайшов у представителів російських властий богато серця й благородности так, що й тверді закони воєнного стану старались вони сповнити після сил в дусї людяности і прихильности до нашого міста. Прошу приняти за сї докази високих почувань слова горячої подяки, які складаю іменем міста і прошу о захованє тих самих почувань і на дальше для міста і його мешканців".

Один з представителів російських властий відповів міській раді тими словами по французьки:

„Дуже тїшу ся, що можу з Вами познакомитись. Будучність лежить в руках божих. Я запропонував президентови міста, щоб Вас запросив не для політичних справ, але для тої великої справи, котра мусить бути нині одинокою нашою думкою, щоб запевнити істнованє горожан міста Львова. Маючи нагоду працювати з Вашими представниками, надію ся, що зроблю все можливе, щоб улекшити Вашому містови теперішнє положенє в такий сам благородний спосіб, як Ви се зробили. Бажаю Вам найлїпших наслїдків і найлїпшого вислїду Вашої працї.

„Російські власти радо позволили закладникам, задержаним в готелю Жоржа, вернути домів, коли вони зобовязали ся словом, що не опустять міста, а коли будуть виходити з дому, то лишать картку з повідомленєм, куди вийшли. Дня 7. жовтня представили ся закладники в палатї намісництва начальному вождови російської армії, що перебуває тепер в Галичині.

„Російські власти видали слїдуючий розказ: Ніхто не має права забирати в инший спосіб маєтку, товарів, коний худоби або чогонебудь, як лише за заплатою. Предмети, які підлягають військовій реквізиції, вже вказані і їх розложить реквізиційна комісія під проводом офіцира, що засїдає в міській раді.

„Зі своєї сторони видала президія міста відозву до населеня, щоби воно не спиняло грошевого обороту та не задержувало дрібних гроший.

„Всї написи над бюрами мають бути зладжені в польській і російській мові.

„У вязниці карного суду при вулици Баторія перебувало до сього часу богато вязнів підозрілих о шпіонажу й антиавстрійські аґітації. Дня 7. вересня випущено з вязниці загалом 180 осіб.

„Російські власти признають льояльне поведенє репрезентації Львова та заявляють, що бажають запевнити містови нормальне житє в часї війни. Програма роботи, зачеркнена д-ром Рутовським, президентом міста, знайшла одобренє у військових властий, котрі від початку дають оружну силу для удержаня порядку, забезпеченя маєтку й житя горожан.

„Спосіб житя Львовян представляєть ся на зверх цїлком звичайний. Населенє ходить спокійно по вулицях, склепи отворені, рух оживлений. Російським підданим видано перепустки на виїзд. Незабаром буде отворена комунікація на схід і на північ".

Нові постанови.

Градоначальник міста Львова видав обовязуючу постанову, на підставі якої протягом 5 днів мають бути замуровані всї вікна на стрихах, що виходять на вулицю. За невиконанє сеї постанови грозить гривна у висоті 3 тисячі рублів з заміною на 3 місячний арешт. Брами домів мають бути позачиняні о год. 9. вечером після петроградського часу. Від 9. години вечером до сходу сонця рано не вільно нікому виходити з дому, хиба за дозволом власти.

Львівська почта урядує вже на ново. В головнім почтовім будинку продають вже російські почтові марки. Поручені листи мож висилати зі Львова до Росії. Наспівші до Львова листи лежать на почтї, де можна їх відбирати, бо листоносів для доручуваня листів ще нема.

З инших місцевостий.

Про Теребовлю пишуть, що підчас облоги погоріло богато домів коло замку і на передмістю. Протягом трех днів згоріло 200 домів в ринку. Ратуш уратував ся, як також вулиця коло костела Кармелїтів.

В Підгайцях згоріло кілька домів.

Гусятин потерпів також досить значно, бо се було одно з перших міст, коло котрих відбувала ся борба.

В Стрию знищили богато домів наші селяни у відплату за нагінку, яку зробили Поляки за Українцями. Новоіменований російський комендант міста видав десять постанов з зазивом до населеня, щоби вертало до звичайного занятя. Одна постанова обіцює волю „Славянам і Полякам", про Українців не говорить нічого. Добровольцям, що вступили до австрійської армії, грозить комендант розстрілянєм.

В Угнові згоріло лише кілька домів, хоч в околици відбували ся завзяті борби. Комендантом міста іменовано штабового капітана Тульбія.

Про Чортків доносять, що сюди прибули російські власти сейчас по занятю міста. Населенє утїкало переважно до Бучача й Станиславова. **Значна часть людности лишила ся в місті, бо російські власти задержали поїзд переповнений утїкачами. Посадник міста др. Мозлер утїк, а на його місци обняв управу міста др. Козовер.** Місто лише незначно змінило свій вигляд, впрочім панує звичайне житє.

В Тернополи провадить адміністраційні справи дотеперішний посадник др. Мантель. Йому додали російські власти прибічну раду до помочи. В її склад входять: судові радники Зарицький і Меруновнч, та учитель і властитель реальности Старчук. В карних справах урядує суд зложений з 6 членів. Слїдчі судії виїздять на села в асистї війска, щоб розслїдити справу рабунків і насильств. Порядок в місті удержує поліція. Заосмотренє в живність є достаточне. — На сході Галичини не знищено пільних плодів цїлковито, а ізза злої комунікації не можуть люди вивозити плодів. Через те живність є дешева. Місцеві купцї спроваджують за перепустками з Проскурова ті товари, яких нема в Тернополи. Комендант міста Чарторижський обїздить околиці Грималова й Скалата, які майже нічого не потерпіли. — Загалом знищенє Галичини в більших розмірах починає ся щойно від Золочева.

В Жовтанцях, великім селї жовківського повіта заведено вже цареславну релїґію. Жовтанці, що числять около 5.000 населеня, належали до найбільше закацапщених сіл, тому й не диво, що цареславє мож було легко впровадити. До села спроваджено з Росії попа Митроцького, а на „торжество" введеня православія прибув ґраф Бобрінський. По богослуженю в церкві відправлено на цвинтари панахиду над гробами російських салдатів, яких там поховано, при чім піп Митроцький виголосив проповідь. На се богослуженє прибули також москвофільські селяни з сусідних сіл, а то: з Колодна та Колоденця.

Слїди Москалів в Дембіци.

Австрійські часописи подають осьтакі відомости про побут Москалїв в місті Дембіца в західній Галичині:

Москалї прибули до міста 23. вересня в силї 10.000 людий. Між ними було около 4.000 козаків, а 6.000 піхоти і одна батерія польової артилерії. Командант сеї армії ґенерал Мерошевський замешкав в домі кредитового Товариства. Коли не мав дров ані вугля на опал, казав поломити меблї й ними опалювати мешканє. Таксамо робили Москалї і в инших домах. Цїле місточко є знищене і занечищене як стайня. В приватних мешканях закватировано козацькі конї. Уряджене мешкань знищено; білє, постіль, ґардеробу, столове срібло зрабовано, шкла і зеркала потовчено. Всї склепи розграблено, товари в части забрано, в части продано за пів дармо. Російське війско плїндрувало всюди, навіть по стрихах і пивницях. Керницї закидали Москалї гноєм та кінським стервом так, що в місті по утечі Москалїв не було ані одної керниці з чистою водою до пиття. Російські орґії виправляли салдати в домах поважних горожан та поробили з мешкань стайнї. Парохіяльний дім знищено цїлком, а пароха били козаки нагайками, хоч він дозволив їм забрати всї харчі і весь маєток. Деяких горожан упокорювали Москалї в той спосіб, що казали їм сповняти найнизші услуги.

З Росії.

Указ проти чужинців.

Царський указ, який появив ся недавно, постановляє, що горожани ворожих Росії держав не сьміють набувати недвижимих маєтків та не можуть арендувати ані заряджувати чужими маєтками. Сей указ обовязувати буде так довго, аж цар видасть другий указ в тій справі. — В Катеринославщині сконфіскувано на основі воєнного положеня недвижимі маєтки німецького міліонера Бадовського. Недвижимий маєток опечатано. — У Варшаві повторяють поголоску, що німецькі експортери, що наслїдком виповідженя війни стратили свої ринки в Росії, висилають і дальше свої товари, але через Швецію і під шведською маркою. — В харківськім повітї арештовано одну родину угорських циганів в числї 16 людий. Вони розложили ся були табором в селї Циркунові. Арештовано їх за те, що всї вони були австрійсько-угорськими резервістами, отже належали до воюючої армії. З ними мають обходитись Москалї як з воєнними бранцями.

Російська соціяльна демократія.

Предсїдатель Союза російських соціяльно-демократичних орґанізацій вислав до провідника бельґійських соціялістів Вандервельда слїдуюче письмо:

„В Росії панує тепер таке саме безглядне гноблене і безграничне виссанє народа як і перед війною, хоч можна було надіяти ся, що російський абсолютизм буде осторожнїйший: він лишив ся вірним своїй вдачі. **Всї соціялістичні часописи є придавлені, а всї соціялїстичні орґанізації розвязані.** Арештованя й засланя без суду й слїдства відбувають ся безнастанно. Тому російський пролєтаріят не може під ніяким услівєм ніколи заключити завішеня оружа з російським правительством і мусить йому відмовити всякого попертя. В нас не може бути ніякої мови про зломанє вірности. Противно, ми уважаємо за свій обовязок, зі становища наших давних домагань, які російський пролєтаріят одноду шно поставив в часї останних революцій, продовжати безпощадну борбу проти дряхлого правительства. Ми уважаємо своїм обовязком використати теперішнє скрутне положенє російського правительства в інтересі російської свободи".

Родимцї! Складайте жертви на „Фонд визволеня України".

З Канади.

Брак офіцирів.

Мілїтарний департамент в Отаві доносить, що найбільші перешкоди в сейчасовім зорганізованю другого континґенту є брак офіцирів. Число охотників велике, та їх нема кому учити належито військових вправ. Щоб сему бракови зарадити, військові власти покликують усїх станових офіцирів, які ще находять ся в Канадї. До цїлковитого зорганїзованя другого континґенту потреба ще кілька тижнів, бо міністер мілїції в Анґлії і премієр міністер Канади виїхав на тритижневий відпочинок.

До чого вживаєть ся воєнних бранців в Канаді?

Канадійське правительство обробляє в теперішню пору пляни поступованя з Німцями та Австрійцями, яких візьме ся під догляд після переведеня реджістрації, що тепер зачала ся. Правительство не хоче арештувати тих вязнів, головно Австрійців та Німців, що не мають занятя, але думає дати їм під дозором роботу, головно при очищуваню федеральних та провінціональних парків. В Онтеріо заправить ся їх до роботи при парку Альгонквінів, а на заході в парку Бенф та парку Джеспер.

З житя на російській Україні.

На російській Україні насуваєть ся мара голоду. Сьогорічний урожай дуже кепський і тому настала страшна дорожня поживи. В більших містах, як **Київ, Катеринослав, Одеса,** ще в початках війни міські ради були примушені застановитись над орґанізацією харчевої помочи для бідного і безробітного населеня. У Києві основано кілька міських дешевих кухонь.

Поруч з тим іде загальне пригноблене і зневіра серед населеня, хоч російська преса на приказ з Петрограду настроює публику на войовничий лад. **Публична самодіяльність цїлком спинена,** особливо се діткнуло українські просьвітні орґанізації в Катеринославщині, до яких горнула ся велика маса робітництва. В цїлім катеринославськім фабрично-заводськім районї панує безробітє, яке скріпляє невдоволенє.

Про настрій селянства на російській Україні сьвідчить така картина, описана в приватнім листї, висланім з України на передодни війни:

Село N. (могилївського повіта на Поділю): Село віддалене від більшого міста і від зелїзниці 40 кільометрів. Щодо сьвідомости селян — темне. Сюди навіть підчас революції не заглядали аґітатори. Коло монопольки (корчми) рано стоїть купка людий. До них підїздить селянин, що виїхав до Могилева і росказує, що його не пустили до міста вартові салдати через те, що артилєрія в найблизших двох днях мати-ме вправи боєвими патронами. Треба, щоб се староста оповістив усїм, аби люди даремне часу не гаяли, бо всїх завертати-муть.

З того починаєть ся розмова про війну з Австріяком. **Один наже, що він балакав з козаками і ті казали йому, що їх змобілїзовано на війну, щоб від Галичини Україну відібрати.**

— Поки козаки ту Україну відберуть, то Німець нас всїх забере, — каже один селянин.

— Ні, не дамо ся — вихоплюєть ся молодий селянин, який недавно вернув ся з війска, — у нас війска більше і ми свою землю будемо боронити.

— Овва, а чи богато у тебе тої своєї землї? — запитав сьміючи ся один.

— Та у них три морґи на пятьох!

— Ну, то мають за що бити ся.

— То у вас за три морґи четверо стало до війска?

— Та четверо-ж.

— Їх четверо, а он дивіть ся люди добрі — пан за шість тисяч морґів ні одного не виставляє! Хоч всї три сини у війску не служили.

— Алеж бо ні, я сам бачив як один у формі приїздив.

— Ну, то в формі був найстарший, алеж він дохтором військовим. Так і я тобі служити в війску можу—назначи лиш мене кухаром. Ні, — ти, пане, з рушницею стань, як ми стаємо.

— А якжеж, стане він тобі! Пожди!

— Ну, то так і ми йому станемо!

— Та не можнаж попустити, щоб Німець нас під себе, — втручаєть ся в розмову знов недавний салдат.

Кілька голосів роздратовано крикнуло:

— Не можна! не можна! так тебе Німець питати-ме, чи можна. Прийде тай забере, тай годі.

— Та ми не дамось.

Його серпито перериває батько його: Ото заходив одно: не замість, буто: з Німцем бити ся, бо прийде тай забере нас. **Та нехай нас сам чорт забере, то гірше не буде, як є. Чи не правда, люди добрі?**

— А вжеж правда! Та йому так в москалях намороки пустили, що він все бити хоче.

— Та хтото з нас битись не піде.

— А вжеж ні. — підемо тоді, коли нас виставлять за свою землю стільки ж війска, скільки нам брат виставляє.

— А тож. Їх землю маємо ми свою кров пролити?! А не діждуть!

— Ну! ну! ви храбрі! Прийде стражник, виструнчить раз, то всі побіжите до війська, за закурить си! — сердито відповів салдат.

А лиж бо ж знечилi його москалі! Дивіть ся, який мудрий. Та вжеж з села підемо. А прийдемо у місто, пістанемо там, то як ти гадаєш, буде тобі тоді твій стражник страшний?!.. (З „Вістника визволеня України").

Болгарський Національний Союз до Союза Визволеня України у Відни.

Президія Союза визволеня України у Відни одержала від Болгарського національного Союза з Софії (столиці Болгарії) від датою 11 вересня 1914. лист отсего змісту (подаємо в скороченю):

„Звернений до болгарського народа поклик Союза визволеня України найшов найкращий відгомін в серцях усіх правдивих Болгарів-патріотів.

„Спішимо висловити Вам наші найгорячійші симпатії, найщирійші і найсердечнійші бажаня і найбільшу надію до як найкращого успіху Вашої високої справи.

„Не відкладаємо, просимо, нашої найщирійшої подяки за те, що Ви єсте Вашим покликом так виразно виявили почину, яку маєте для болгарської нації. — З сердечним та братним поздоровленєм: Президент: Т. Бойчев. Секретар: Ст. Чоуков".

На подяний висше лист вислала президія Союза визволеня України до президії Болгарського національного Союза таку відповідь:

„В імени Союза визволеня України складаємо хвальний президії глибоку подяку за щирий, повний симпатії до нашої сьвятої справи лист. Просимо передати сю нашу подяку цілому Вашому Союзови та запевнити його, а в його лиці весь болгарський нарід, **що український нарід і його сьвідомі сини ніколи не забудуть того щирого відношеня, з яким Болгари поставили ся до національних змагань України в сю історичну переломову для неї хвилю** та, що нитки взаїмного співчутя й симпатій, навязані отсе між обома братерськими народами, останутсь на все нерозірваними. Ми певні, що кождого разу, коли будемо мати щасливу нагоду заступати перед болгарською публичною опінією справи нашої вітчини. Ваш принятельський нам Союз буде нашим вірним помічником та посередником"...

ВІСТИ З ЕВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ.

В Росії. Ще місяць тому назад царським указом оголошено воєнний стан у східній частині України на Кубані (округи: Катеринодарський, Баталпашинський, Ейський, Кавказький, Лабінський і Майкопський), а також майже у всіх місцевостях Кавказу. З одного боку московські газети — „доброволці" ріжної політичної марки, робили великий шум, що мовбито „усі наші Росії обєднались, себ пановим загалом німців", а в другого, там, де пропа поміж правительственно-націоналістичною пресою і дійсністю стоїть, напр. розпалення недовірія Росії особливо яскраво виявлялось сю масою як народний держави моменту воєнний стан. Чи се свідчить, себе, чи вже, шовінізмі, що по першім більшім ударі усі ті народи кинуть ся проти Московщини, щоб розправити ся з своїм гнобителем?

Але й серед громадянства, і то в серці Росії — Москві, вже другого місяця війни і по занятю Галичини, не мовчать свої руками погляди. Ліберальна газета „Русскія Вѣдомости" стверджує, що цілковитe основних домагань громадянства не всі сприйняті, без руху, але потрібне, себе тим, що „при всім обставинах громадянству не треба підлягати почуттю звязку".

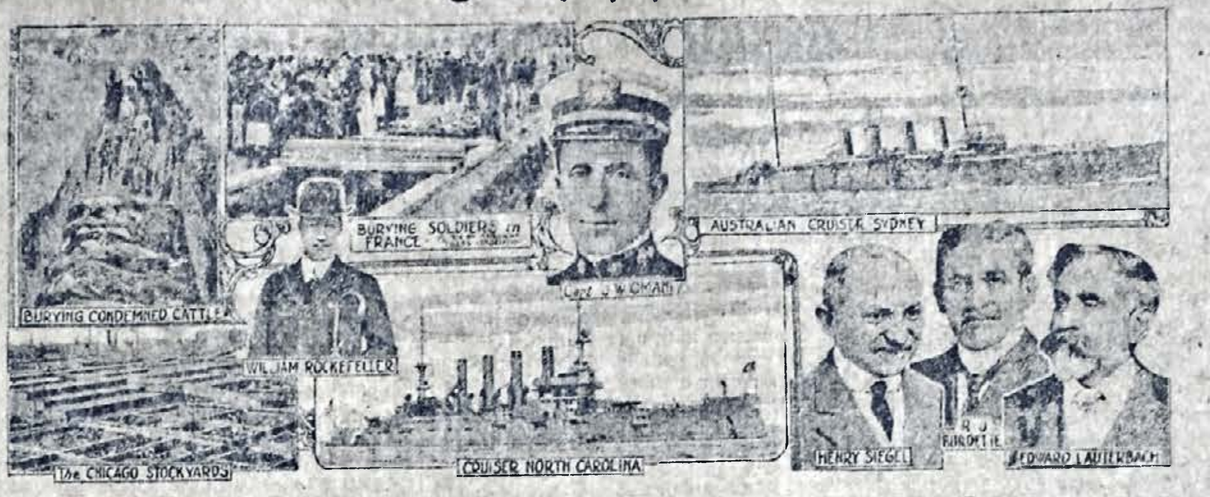
У Франції зростає революційний настрій. Хоч існує сувора воєнна цензура, проте в Парижі друкують ся і ширять ся прокламації проти правительства, з головною претензією республиканців, якого уважають за головного виновника війни, що перебуває тепер в Франції. Часть преси починає гаряче висловлюватись, розчаровано, газети і моральної партії одного з самих кандидатів Франції — Росії та отверто говорить про облудність політики Росії супроти західних Славян, яким обіцює свободу, а в себе дома тримає ріжні народи в найсірішій неволі. Демаскованем Росії займаєть ся непідкуплена нею опозиційна преса, на чолі з „Юманіте".

В Італії социялистична преса з усею рішучостию звертаєть ся проти підбурюваня публичної думки на користь війни з Австрією. Газета „Аванті" остерігає проти авантуристичної політики і заневняє, що серед пролетаріяту така політика зустріне одсіч. Загалом італійська преса висловлюєть ся за затримане невтральности до кінця війни.

В Болгарії протиросійська політика виступає щораз виразнійше. Оскільки ходить о високі сфери, про се сьвідчить між иншим зміна на становищи міністра війни. На місце Бояджієва призначено Фічева, приятеля Австро-Угорщини і Німеччини. Хоч русофільство серед болгарської суспільности досить поширене, проте не має коріня в народних масах, яким у сьвіжій памяти стоїть друга балканська війна, стягнена на Болгарію Росією. Проби певної части суспільности отверто виявляли свої симпатії до Росії, стрічають загальний осуд. **Деякі часописи висловлюють певність, що Москалі будуть у війні побиті, а по повороті до дому застануть там революцію.**

В Румунії під впливом підкупленої Росією преси збуджуєть ся щораз більше неприхильний настрій до Австрії. На чолі протиавстрійського руху стоїть т. зв. „Культурна ліга", яка використовує у своїй роботі шкільну молодіж. Розважні елєменти суспільности тримають себе здержливо супроти агітації „Культурної ліги". Правительственні чинники також тримають ся безсторонної політики.

З ТИЖНЯ.

Розширене пошесті (недуга писка і ратиць рогатої худоби) скрізь по цілих Злучених Державах спричинило замкнене обор (стакярдс) шікаґовських різниць. Се стало ся перший раз від часу заложеня сих різниць. У деяких стейтах убито сотки зараженої худоби і з великим поспіхом закопано їх в землю. — Вілям Рокефелер, один з бувших директорів зелізничої компанії Ню Йорк, Ню Гейвен і Гартфорд, зложив грошеву заруку на знак, що появить ся на розправу, на якій будуть судити його і инших директорів за знасилуване закона Шермана (закон проти трестів). — Кружляк „Норт Каролайна" під проводом капітана Омана находить ся тепер у безпечнім місци, отже поголоска про його затоплене міною оказала ся неправдива. — Генри Сіґель, нюйорський банкір, зістав поставлений перед суд за фалшиве банкротство і сьвідоме окрадене своїх кредиторів. — Р. І. Бурдет, визначний гуморист, находить ся тепер в умираючім стані у своїм домі в Каліфорнії. — Едвард Лявтербах зістав засуджений за заговір. — Австралійський кружляк „Сидней" знищив німецький кружляк „Емден" біля одного з островів Кокос, званих також Кілінг (на полудне від Суматри на океані Індійськім). — Війна в Европі шалїє дальше з величезними стратами воюючих сторін.

ГЕНЕРАЛ ФОН КЛЮК.

Між німецькими генералами, що найбільше вславили ся в теперішній війнї, на першім місци стоять генерал фон Гінденбурґ на східнім і генерал фон Клюк на західнім тереві війни.

Генерал фон Клюк вславив ся головно підчас памятного відвороту німецької армії з під Парижа, коли доводив правим крилом німецької армії і відбивав всі атаки союзних військ, які старали ся обійти се крило. Про жадного німецького генерала не згадувано стільки, що про генерала Клюка. На се складало ся дві причини. Від самого початку війни генерал фон Клюк був постійно на найнебезпечнійших позиціях. А був він на тих позиціях тому, що німецький генеральний штаб вважав його за найздібнійшого офіцира в німецькій армії.

Жовніри першої кляси є завсїди мовчаливі люди. Мовчаливий був Ґрент, мовчаливий був Лі, мовчаливі є Кіченер і Жофр і мовчаливий є фон Клюк. Про фон Клюка оповідають в Берлїнї анекдоту, що знаменито ілюструє сю прикмету. Установлено його якраз генеральним інспектором трох корпусів армії. Одно наукове товариство в Берлїнї, що мало звязи з найвисшими кругами, запросило його з сеї нагоди, аби сказав перед товариством промову. Фон Клюк чемно відмовив ся. Товариство одначе не дало за виграну, а ужило своїх впливів в цісарській палатї і сам цісар дав фон Клюкови до зрозуміня, що бажав би, аби фон Клюк сказав промову. Говорять одначе, що ся промова була найкоротша, яку хто в товаристві запамятав. Фон Клюк сказав: „Панове! Першим обовязком жовніра є послух. З сеї причини виступаю тут нині яко бесідник. Дякую вам, що ви мене вислухали". І з тими словами сів.

Як вказує слівце „фон" при імени Клюка, є він шляхтич. Однакож „фон" Клюк був через пятьдесять літ свого житя лиш звичайним Клюком. Доперва в пятьдесятім роцї житя підніс його цісар до шляхотського стану.

Як син звичайного архітекта з міста Мінстер, в Вестфалїї, Клюк зачав військову карієру зі самого споду. Тепер має він 68 літ. До війска вступив в 19. роцї житя і в пору війни з Австрією був ще підофіцером. В 1870. р. добив ся ранґи лайтнанта. Полковником став і. 1896. р., степень генерала дістав доперва в 1906. р.

Оповідають, що фон Клюк мав в теперішній війнї розказ від цісаря: „Дістань Париж, або згинь". Вірити в таку байку є абсурдом, однакож годї не сказати, що похід фон Клюка на Париж був майстерський. Фон Клюк не добив ся до цїли, схибив, але не зганьбив свого імени.

При нагодї годить ся сказати, що се не перший похід фон Клюка на Париж. Підчас прусько-французької війни фон Клюк був перший раз під Парижем, лише тодї був ще лайтнантом. По скінченю прусько-француської війни його полк стояв під самим Парижом. Чекав там, поки Французи не заплатили перших кількох міліонів з біліона долярів відшкодованя. Відтак, згідно з твердим уліпсом Бісмарка, відмашерував він в напрямі Німеччини двайцять миль — ні більше ні меньше — і чекав, поки Французи не заплатили другеї рати. І знов відмашерував двайцять миль. В сей спосіб перший поворот фон Клюка від Парижа тривав півтора року.

Теперішний відворот фон Клюка триває вже два місяцї і не видно по нїм більшого поспіху чим попередного разу.

Підземне війско.

В лондонській часописи „Дейли Мейл" находить ся статя Варда Прайса, в котрій автор описує становище Німцїв в північній Франції.

Цїлком лиша погода настала по білих від пороху вітрових днях першої борби. По струях зливного дощу прийшла прикра осїнна погода. Правда бувають ще ясні соняшні хвилї, одначе вони вже не гріють: ночи є зимні і мрачні, ранки дуже зимні. Обі армії терплять серед такої злої погоди яка є лише вістуном чогось гіршого. Особливо Німцї, котрі мусять проводити ночи на горбках в долинї ріки Ен у закопах, котрі пороблено в крейдоватій вогкій земли. В тих ямах і підземних хідниках, котрі тягнуть ся на збочах горбків кілька кільометрів, провадять німецькі жовніри підземне житє. Вони сплять у вузких ровах, які є їх домами й їх охороною; з карабінами при боцї готові вони кождої хвилї при першім алярмі вискочити.

З напруженими нервами слухають і сапить вартові через темряву й мраку, а коли дасть ся чути запит: „хто тут" а за тим і карабіновий вистріл, сейчас зривають ся всї зі сну і хватають за карабіни.

Сї закопи, рови й шанції зроблено дуже старанно. В них стоїть вже 14 днів сїльна часть німецького війска, неначе один довгий ряд сїрих кріликів. Богато закопів скріплено цементом і покрито дахами в той спосіб, що скак веде поза рови. Такий дах хоронить від зимна і дощу, а рівночасно заслонює перед неприятельськими лїтаками. Закопи поділено на поодинокі комнати і получено дверми. Зовсїм природно, що такі закопи йдуть один за другим кількома лїніями.

В найбільше наперед висуненім рові стоять вартові в ночи. 200 до 300 метрів за ним починаєть ся головна лїнія окопів, а за тими рядами виконано знова глубокі ями, призначені для кухонь та для спочинку резерв, призначених на скріплене першої лїнії. Перші рови є злучені з слїдуючими поперечними дорогами, в котрих поуставлювано машинові карабіни.

Поза тим всїм, звичайно в камінь-ломах на горбках вмуровано обляжничі гармати, котрі із своєї цементової підстави грозять далеко; дальше уставлено гавбіци для киданя гранатів, котрі летять просто до неба, а опісля падають 5 кільометрів дальше.

Так, се є цїле підземне місто, в котрім мешкає отсе невидиме війско: в тім містї є головні вулицї, бічні хідники, телефонічні дроти, котрі біжать у всїх напрямах. Сотки тисячів людий живуть, сплять і їдять тут, а при тім вони так гарно укриті, що навіть зблизка нїчого не можна замітити, хиба що деякі неправильности над землею дають щось по собі пізнати. В тім лябіринтї валів, ровів і на пів підземних хідників, котрі тягнуть ся милями аж до арґонських лїсів, є Німцї захоронені проти вогню артилєрії і їх нїяк не можна взяти.

Дзвони гомонять...

(Допис).

О Боже могучий! Збуди нас з твердого сну, бо ми так твердо заснули, і не чуємо, що наші братя за вітчину кров свою проливають, а бідні вдови та сироти з голоду і з холоду умлівають.

Ставаймо, не спімо, бо вже день білий настав. Сонце сьвітить, але його проміні до нас тепер не доходять, бо московська саранча закрила їх... Смуток настав великий.

Слухаймо! Слухаймо! Там десь дзвони гомонять! Так голосно гомонять, так жалісно! Чи то не голос дзвонів Неньки-України... Так. Се голос наших рідних дзвонів. Лютий ворог з проклятої Росії розбиває гарматами наші дзвіницї, а дзвони падають з зойком на землю і кличуть нас на поміч.

Співаїм, Братя і Сестри, дорогий рабучий народе, за голосом тих, розбиваних ворогом дзвонів і поможім щирим серцем, щедрими жертвами нещасним нашим родимцям у старім краю. Не даймо знищити безсердечному наїздникови нашої любої дзвіницї, нашої дорогої Неньки-України! Проженїм лютого ката враз з його саранчею! Просїм Бога о долю для нашої вітчини, а Бог нам поможе віднскати свободу і волю.

Я жертвую на визволене України одного доляра, хоч не маю звідки, але не хочу лишати ся позаді своїх братів та сестер в Америцї. Мені самому здала би ся поміч, бо я оставив у ріднім краю свою дорогу жінку і шестеро діточок. Я їх утримував зі своїх десятя валєрів, а тепер навіть не знаю, де вони бідні обертають ся. І коло мене самого тепер біда, бо я не робив цїлих девять місяцїв, а тепер дістав таку роботу, що на тиждень роблю всього два дни. Се заледви вистарчає на нуждене житє, але я не трачу надії і вірю в поміч Божу, що Бог мене не опустить.

І прошу Вас, дорогі жертводавцї, приєднайте мою маленьку жертву до своєї більшої жертви, а всї датки вишліть разом до „Свободи", котра знова віділле їх до старого краю, на поміч нещасливим калїкам, бідним вдовам і сиротам. Будьмо милосерні для потребуючих, а Бог нам сторицею винагородить!

Вставаймо! Не спімо! Кайдани первімо!

Іван Чагарин,
з Вунсок т. Р. Ай.

НОВИНКИ.

ПАМЯТАЙМО НА НАШИХ БРАТІВ!

Жертви на Фонд визволеня України в останнїм тижни зачали вже напливати обильнійше. Прислано понад $100.00. Виказ тих жертв помістимо в слїдуючім числї „Свободи". Але і нинї звертаємо увагу наших земляків в Америці, що все те дуже мало. Тих $1,600.00, які досї є на сей фонд (в тім $1,000.00, ухвалених конвенцією У. Н. Союза) — се ще дуже а дуже мало. Мусимо поміж собою зробити трохи більший рух за складками і якось краснїе та достойнїйше представити ся перед нашими братами, так тяжко знищеними теперішною війною. Дуже відрадною проявою є, що в деяких містах Злучених Держав наші братя вибирають окремі комітети для збираня складок через весь час аж до скінченя війни. Так зроблено наприклад в Кемден, Н. Дж., в Юнгставн, О. і н. Всюди починають наші славні Союзовцї у своїх відділах. Сподїваємо ся, що кождий відділ У. Н. Союза сповнить сей свій красний народний обовязок і дасть від себе гарний дарунок та подбає о утворене комітету на збірку жертв аж до скінченя війни. Зібрані гроші з виказами жертводавцїв треба посилати до „Свободи" (потрібних друків на списи жертводавців можна ще дістати в Адміністрації „Свободи").

Тож до дїла! Щасть Боже!

ЗРАДНИКИ ПІДЧАС ВІЙНИ.

Брати Геровські, що втікли свого часу до Росії з вязниці в Чернівцях на Буковинї, де сиділи в сподіваню суду над ними за русофільську пропаганду і державну зраду, приняли російське підданство і виїхали з наказу російського правительства на Буковину яко дорадники й інформатори російських військових властий на занятій російськими військами части Буковини. Ту саму службу повнять ріжні Ковдри, Бендасюки, Дудикевичі, Глушкевичі й инші, звісні з львівського процесу о державну зраду. Припинений у Львові перед війною їх орган „Прикарпатская Русь" виходив спочатку в Києві, а тепер перенесений до Львова. (З „Вістника Союза визволеня України").

ЖЕРТВИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ УТІКАЧІВ З ГАЛИЧИНИ И БУКОВИНИ.

Комітет для збираня жертв для українських утікачів з Галичини й Буковини під проводом віцепрезидента палати послів Юліяна Романчука зібрав до дня 20. жовтня 29073 корон 26 сот. Грошеві збірки приймає проф. Романчук, а жертви в одежи греко-католицький парох у Відни о. Др. Йосиф Жук.

ВІДПОВІДЬ РЕДАКЦІЇ.

Вп. М. Керніцький. Канада. Коли австрійський горожанин возьме папери канадійські, то се йому не шкодить в Австрії. Тому Ви возьміть також, щоби мати спокій на час війни. По війнї можете вертати безпечно до краю.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подає ся до загального відома, що Бр. сьв. Івана Хрестителя від. 227 Укр. Нар. Союза в Гартфорд, Конн., зістав з днем 16-го падолиста 1914 р., відсуспендований згідно з приписами статута організації У. Н. Союза. З нинїшним днем від. 227 і членам сього відділу зістали привернені всї членські права, до котрих вони були управнені перед суспендованем.

Маганой, дня 16. падолиста 1914.

Д. Капітула, гол. предс. У. Н. С.
М. Угорчан, гол. рек. секр. У. Н. С.

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Ukrainian National Association
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year, for Canada three dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS — MEMBERSHIP LABEL

ІНФОРМУЙМО ЧУЖИНЦІВ.

Нині подаємо знова дві статї по англійськи про нашу справу. Одна з них подає загальні відомости про український нарід, його ґеоґрафічне положенє та політичні ідеали; друга статя, се лист писаний до редактора часописи „Ню Ейдж" в Лондоні зпід пера звісного нашого приятеля Джорджа Рафаловича, члена українського інформаційного комітету в Лондоні; він був на здвизї сокільсько-січовім у Львові і загалом приглянув ся близше нашому національному житю, тому його статя, яко безстороннього чужиниця, має для нас велику вартість. Отсї статї мож передати редакціям англійських часописий, а вони радо їх помістять саме тепер, коли телеграми принесли вість, що наші посли конферували з міністрами нетральних держав про українську справу. Коли отже наша справа починає виринати з міжнародиїм питаню, ми не сьміємо тепер сидїти з заложеними руками, але мусимо брати ся до працї та розголошувати наше імя.

THE FORGOTTEN NATION OF EASTERN EUROPE.

(THE RUTHENIAN QUESTION.)

The present European war will decide the fate of many nations, which formerly had their own independence but which has been lost to them by reasons made famous in history.

The Ukrainians, sometimes called Ruthenians are one of these nations. At the present time the war between Austria-Hungary and Russia is raging on the Ukrainian territory. It is evident that in such a war an interested people must raise their voice. For that reason the Ukrainians who have immigrated to United States cannot remain neutral, but they must of necessity be watching with the utmost interest the various incidents of war between Austria-Hungary and Russia. In the meantime the Ukrainians of this country are holding meetings and lectures in order to discuss this political situation and to prepare themselves for every necessity.

We therefore deem it essential that we give to the American people who are practically the only large, powerful, neutral nation some facts pertaining to our Ukrainian nation and its people.

The Ruthenians, Ukrainians, or "Little Russians," number at the present nearly 40,000,000 souls. They occupy the richest portion of the European continent. UKRAINE, RUTHENIA, or "LITTLE RUSSIA," is a compact geographical unit, which comprises practically the whole of the famous Black Soil Zone; it abounds in coal, iron and oil, and is the granary of Europe. As seen from the map below, which shows clearly enough the advantages of its position and its relative size, the territory is included between the Carpathian Mountains in the west, and the River Don and the Caucasus Mountains in the east; between the northern tributaries of the Dnieper, and the Black and Azov Seas.

Politically speaking, Ukraine of to-day is divided between Russia and Austria-Hungary; it is, however, still united in race, sentiment and aspirations, just as in the past, it was also united in the political sense of the word. The map shows the extent of the Russian and of the Austro-Hungarian "spheres," and the frontier-line dividing them.

The Austro-Hungarian rule in Ruthenia-Ukraine, in its modern origin chiefly dates from 1795, or from the last partition of Poland. Of the same age is the Russian domination over the contiguous lands comprised between the Austro-Russian boundary and the banks of the River Dnieper. The Kingdom of Poland at the time of the partitions, included those lands as its portion. They fell under the Polish sway in consequence of the dismemberment of the Ruthenian Cossack Republic of the 17th-18th centuries, which was brought about by joint efforts of Russia and Poland. As to the eastern portion of the lands of that Republic, those that spread beyond the Dnieper they were in uninterrupted connection with Russia (or, to use the proper terminology: Muscovy) from an earlier date, namely since 1654, or the year which saw the conclusion of an Alliance between Bohdan Chmelnicki, the Hetman of Ukraine, and Alexis Michaelowitz, the Czar of Muscovy. This Alliance marked one of the most momentous events in the career of that Republic set up in 1648 and finally broke up at the end of the 18th century, when the last remnant of it, the Zaporogian Sietch, was abolished by the Ukase of the Empress Catharine The Great. The Republic was borne out of a revolt of the Ruthenians against the Kingdom of Poland and Lithuania, under whose sceptre they lived for some two and a half centuries previously to the event; it has been a case of re-assertion, on their part, of their national independence which they so fatally lost during the 14th century when their country was simultaneously harassed on all sides by the Tartars, Poles and Lithuanians. The period of national life between the 9th and the 14th centuries, is still looked back upon, across the dividing gulf of nearly six centuries, as The Golden Age. Ruthenia then was the largest, and, probably, the most civilized among the countries of Europe. Its relations with Spain, India, Persia, Egypt Constantinople — in short with East, West North and South, were numerous and important. Enemies feared the Ruthenian warrior, and the name of the country was famed throughout the world.

In language, they are related to other Slavonic peoples, just as Latin or Germanic peoples are related among themselves. The Ruthenian language stands in about the same relation to Russian and Polish, as Italian to French and Spanish, or German to Norwegian and Dutch.

In religion the Ruthenians are divided into four main classes: the Orthodox, who form the vast majority (about 34 millions); the Greek-Catholics, who used to be very numerous, but, having been subjected to much persecution, have dwindled down to 5,000,000 their stronghold is Galicia. The Protestants are to be found chiefly in the Russian part of the country, where, since the establishment of religious toleration, they are spreading almost unhindered. The Roman-Catholics are mostly found among the members of the old aristocracy.

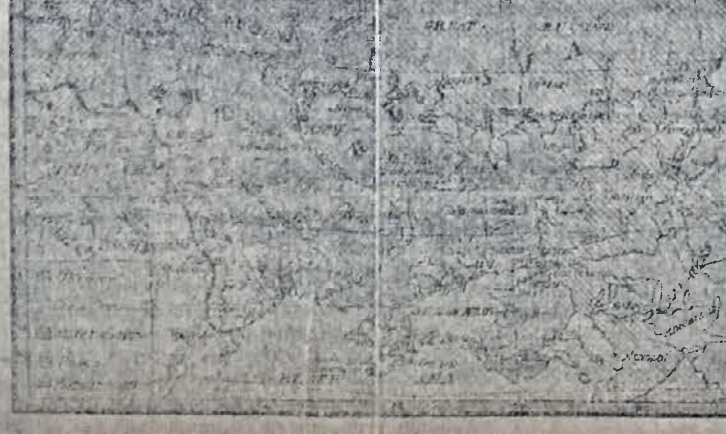
In temperament, the Ruthenians are curiously representative of both the South and the North and West and the East, combining stubborness and endurance with vivid imagination and a love of the beautiful. They are possessors of a remarkably rich and varied folklore: their songs are famous: they till recently made formidable fighters; they are now achieving a splendid progress in the fields of industry and commerce.

The Ukrainians were often praised by foreigners for their excellent physique; they average 5-ft. 10 and 6-ft., and some of the picked regiments of Russia and Austria-Hungary are formed exclusively of Ruthenian recruits. Of late years, owing to unfavorable influences of the international market upon the Ruthenian economic life, extensive emigration of agricultural workers set in. A couple of millions of them have left the country and settled in Asiatic Russia, U. S. A., Canada, Brazil, and the Argentine. Hundreds of thousands go yearly to Germany as season laborers.

There are living in the United States about 1,000,000 Ukrainians and in Canada about half a million. They are mostly laborers (especially miners), farmers and retail businessmen.

In spite of this division between these two countries and notwithstanding the fact that these people have had for a long time no national freedom, they have raised with their own power and by almost superhuman deprivation their own literature, science, educational and economical institutions.

The part of Ukraine which at the time of division of the country was allotted to Austria, has enjoyed to some extent its national life and in spite of every hard and

trying circumstances these people for the last 60 years were able to attain their proper place among the other nationalities of Austria. After developing their literature and science the Ukrainians daily discussed the erection of a university at Lemberg. This question had been almost realized when the war unexpectedly intervened and prevented its accomplishment. After the development of their literature and science followed their development of economics. All the towns and villages of Galicia have been covered by cooperative, commercial and agricultural associations, which had a centralized head or union at Lemberg, Galicia.

In late years the Ukrainians finding the necessity of education, established private high schools, professional schools and grammar schools, all of which have been supported by contributions by the people in Galicia as well as the Ukrainians in America.

The Ukrainians who lived in Russia, however, prospered but little. The Russian autocracy having since 1654 destroyed little by little their political independence, united them individually and politically with the Russian empire thus destroying all ambitions for a national independence. This union finally resulted from the blow dealt by Russia in 1876 when she issued an imperial Ukase (order of the Czar) by virtue of which THEY WERE THEN FORBIDDEN TO USE THEIR MOTHER TONGUE IN PUBLIC LIFE. They were not allowed to publish either books or newspapers in the Ukrainian language and this language was expelled from all public and private schools. This condition continued until the great Russian revolution in 1906 which gave some national liberty to the Ukrainians.

The development of Ukrainian people in Austria was a thorn in the sides of the Russian Nationalists, who under the guidance of Count Bobrinski began a strong agitation in Russia looking to the institution of war with Autsria, in order to seize Galicia and to destroy the sole centre of culture of the Ukrainians. This agitation, as we now see, has borne fruits and what these poor, oppressed, but enlightened people are now suffering at the hands of Russia on the territory seized by the Russians, are daily reported in the newspapers. It is really a tragedy of a people who had but scarcely begun to live intellectually and who are now being cut to the root because of their endeavor to accomplish that which God has given and intended to all mankind, "personal liberty" and "equality of mankind"; personal liberty to secure education so as to fit themselves to stand on an equality with mankind and earn the mean of supporting himself and his family properly and enjoying the fruits of this world equal with other enlightened nations.

The conquest of Galicia.

By George Raffalovich.

From time to time I have endeavored to keep "The New Age" readers acquainted with the progress of the Ukrainian revival. My friends are now passing through a period of anguish and sorrow. It is on their own soil and over their homes and fields that Russian and Austrian armies have been fighting from the first. They stand to-day a chance of being reunited to their fellow-Ukrainians of Russia. Now, the Ukraine ever had enemies, Muscovy, Turkey, Poland, Lithuania and the German hordes. The cession of Galicia, Bukovina and the Hungarian Carpathians would rid them of the Polish and the Teutonic rule. Turks and Lithuanians have long ceased to trouble them. There remains but one enemy—Russia. From racial and international the problem becomes a national one. It is no less acute to the Ukrainians themselves.

Immediately upon the declaration of war against Russia, the Ukrainians created an organization which should correspond to the new circumstances. They intended to act at the frontier and in the nearest neighborhood of the first battle-grounds. It was confidently expected that the Ukrainians on the other side of the frontier were making arrangements as well, in order to co-operate in the fight for the deliverance of the Ukrainian people from the Polish and Muscovite yoke. There lay the error. Nearly all the Ukrainian leaders of Russia were arrested on the first day; the rest were terrorised. The leading personalities of the Galician Ruthenians met at Lemberg. After short negotiations, they formed a common political organization of all Ruthenian parties, including even the Social-Democrats. The Central Ukrainian National Council stood as the embodiment of the Ukrainian aspirations and set itself the task of taking all necessary measures, and of making arrangements for the war against Russia. In its further consolidation this association of all the Ruthenian groups was to be extended, so far as to comprise all Ukrainians, of all lands. The Central Ukrainian National Council placed itself in communication with the Ruthenian Rifle Association, which was formed eighteen months previously. It created with the help of these volunteers a general Ukrainian fighting body to which the Ruthenian Gymnastic-Body "Sitch" was joined. In a manifesto, all the Ukrainians able to bear arms were invited to enter the Rifle Association, and in every large Ruthenian community committees were formed in the short time available to gather the able-bodied men, prepare them for service and give them military equipment. At the same time they began with the collection of a war-fund to which from all circles of the Ukrainian population considerable sums were sent. According to the scanty reports which were received at first from the Russian Ukrainians, the Russian Government did its utmost to put down the movement and arrested nearly all the Ukrainian leaders especially in the southern part of the Ukraine did the Russian gendarmes play unmerciful havoc.

The body of volunteer Strieltzi raised by the Ukrainians was brought to a large figure. Even the Jews (but the Zionist Jews only) decided officially through their Central Organization in Lemberg to help materially and morally that free corps. Upon request, the Vienna Government decided to give the Ukrainian volunteer units army officers of Ukrainian nationality for cadres.

So much for the Ruthenian Pan-Slavism; so much for their hatred of the Teuton. Demoralized by Russians and Poles alike, they could hardly be—at least in Galicia—expected to show anti-Austrian feelings. Austria is not Prussia. If conquered in square battle, and if their lot is improved mentally and economically by their new masters, then the Ruthenians will no doubt prefer the new regime. They could not, however, have been expected in June, 1914, to long for the date of their fellow Ukrainians of Russia.

A whole issue of "The New Age" would not suffice to correct the misstatements which have appeared in the English Press since the beginning of the war concerning Galicia and my unfortunate Ukrainian friends, many of whom are now being shot down or imprisoned by the Russian troops for no other reason than their respect for their oaths of loyalty to the Austrian Emperor. What makes it so vivid to me is that I have just come back from Lemberg, after a three months' visit to Eastern Galicia. That visit I did not pay alone, but with three Englishmen, reinforced on one or two occasions by three others. Their names and addresses are at the disposal of anyone who doubts my veracity or ability to diagnose. To-day we read of Ruthenians fraternizing with the Russian troops, of Hungarian troops being placed behind the Ruthenians soldiers to shoot them down if they refuse to march. We hear of the rejoicings of the population of Lemberg at the capture of their town. Who can have rejoiced therein but the Poles, of whom, after my visit to Galicia, I am ready to believe anything, and the political scum of the Ruthenians? Who would rejoice? The thousands of volunteers—all Slavs, mind you—whom I saw drilling in order that they could march into Russia to deliver their Ukrainian brothers from stifling oppression? The intellectuals of the nation, journalists who wrote every day what they thought of Russian rule, organizers of the peasants, the more progressive peasants themselves, and the nationalist professors! Would it be the most venerable and patriotic Archbishop of the Ruthenian Uniat Church? All the Ruthenians of Galicia are Uniats, but in Russian Ukraine that rite is suppressed, and its priests forbidden access to Russian territory. Would the dead rejoice in their graves? Hardly, when they may have to share the fate of Shevchenko, the great national poet of the Ukraine, whose tomb in Russia was this very year guarded by soldiers that the peasants should not approach it lest the remembrance of his life should lead them into "bad thoughts."

Three months ago I witnessed in Lemberg the festivities of the centenary of Shevchenko. That was on June 28, when Ukrainians gathered from all Galicia, from Hungary, Bukovina, and many also from Russian Ukraine. There was in the morning a procession of some twenty-eight thousand peasants, men and women in full national costume. One of the songs they sang was "Ne Pora"—"No longer shall we have to serve the Poles and Muscovites!" Another twenty thousand peasants watched them and sang with them. Thousands of others remained in their villages, but had celebrations of their own. Sokhols, Sitch, Sokholines, Scouts, Cossacks on horseback in ancient costumes, intelligentzia, peasants and peasant girls in rich native dress, Hutzuls, bands galore—all classes participated.

It was impressive to see the faith in the eyes of those people and to hear the surprised exclamations of those Ukrainian spectators who are too often prone to disparage, or to despair of their country and the future of their nation. There was order, organization, brains, behind this unexpected, large gathering, which I am convinced had a large bearing upon Russia's attitude before the war. It was time to act or lose her last chance of taking Galicia.

In the afternoon we were invited to witness the sports. The Stathalter, or viceroy of Galicia, himself a Pole, yet presided over the display of gymnastics and athletics. Suddenly a telegram was handed to him. He was seen to sigh and to speak to his neighbor, the leader of the Ukrainian Party in Parliament. For half an hour, already, curious whispers were heard on all sides. Slowly the Viceroy rose and disappeared in his motorcar. Then the news filtered through the assembly of some thirty thousand people.

The greatest tragedy that could happen to the Ukrainians had taken place. The Heir Apparent, Archduke Franz Ferdinand, had been foully murdered by the Servians—a nation expert at the game, at the instigation of a certain unofficial Russian clique. He was almost the only friend the Ukrainians had around the Emperor. His noble dreams of a Triple Monarchy, Germans, Hungarians and Slavs, each holding their own, was still-born. Well could the Russians say—as they wrote the next day—to their Ukrainian subjects: "Your Czar is dead! Now ours is coming."

By the express desire of the Stathalter the games went on, but the heart was not in them. Everyone felt oppressed by a dread which we are now helping to foster. The London Press may advocate the floating of the Russian flag in this country. Let the Union Jack wave martially side by side with it—to commemorate the final descent into the grave of a nation of forty million men.

The present war is perhaps a just war, it is certainly a necessary one. But must the Ukrainians pay for Prussian misdeeds? There is no lack of patriotism in proclaiming one's opinion that we have not acted squarely by Austria before the war. Austria had a case and we could have held Russia back. Let her defend Belgium by all means, although England was once described in Europe, and not without some basis of truth, as the champion treaty-breaker. At all events, during the last two years we have most respectably sat upon one treaty and two conventions with apparently no qualms of conscience. Right or wrong, England still! Moreover, I cannot admit that we are the worst offenders in that direction. Russia is the champion pledge-breaker. Pledges to Poland, to the Ukraine, to Finland—there are many still unredeemed on the Statute Book of the Empire. We are now fighting for the destruction of Prussian hegemony and it was time we did. But we must not believe that Russia is fighting for us, nor need we force ourselves into the belief that her Government has suddenly undergone a change for the better. It has not. Unless we guarantee the rights of all small nationalities, the promises of Russian Czars and Grand Dukes are not worth the price we must pay for the London rags that extol them. For the sake of the Russian peasant and of Russian civilization we must insist and persist. We must do it also because it is just that we should, and because we owe it to our Canadian Ruthenians. The British Empire will never be the same again. A new era will follow the war when labor will be aristocratized, or else the scaffold will know the reason why. If we cease to lick the Muscovite boot and treat the Russians from to-day as men who are our allies, our friends, but who need to hear the truth now and then, we will also avoid the necessity for them to set up the guillotine.

ДО ВІДОМА ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „СВОБОДИ".

Сим повідомляємо всїх наших нових і старих передплатників, що на надіслані передплати не будемо висилати ніяких осібних поквітовань. Від тепер будемо такі поквітовання подавати при конпній адресї наклеєній на часописи. Там буде поданна дата, до якого часу передплата остала заплачена.

По упливі часу передплати не будемо висилати ніяких упімнень щодо відновлення передплати, і кождий передплатник, котрому буде залежати на тім, щоб не перервано йому висилки часописи, повинен сам звернути увагу на речинець скінчення передплати і завчасу її відновити.

Часописи не можемо висилати нікому на кредит, бо сего не дозволяє почтовий закон.

„ЇХ ПЯТЬОХ БУЛО".

Їх пятьох було, а батько шестий. Чотирох жонатих, а один ще парубочив. Всї пять вислужили при війску: трох повернули капралями, один фірером, а один ровічим — не мав толку. Всї пять були рослі як дуби, сильні, веселі, а з лиця красні. Стали на лані косити овес чи ячмінь, — люди говорили: „Вони не тільки свій, але й цілого села за день викосилиб". Батько був старий, похилий, волосє як лен, а йшов — так здавалось: земля під ним розступалась.

Нараз мов громом з ясного неба вдарила вість в село, що війна між Австрією і Сербією почалась. Прийшли розкази для війскових в суботу, щоби в понеділок рано кождий був у своїм полку. Село затряслось. Заплакали жінки, а діти, дивлячись на материй, і собі в крик. Війна, очікувана літами, прийшла несподівано, раптовно і обхопила усїх жахом. Щойно перші копи пшеничні і житні звезено у стодоли, сїна лежали на покосах, ячмені достигали — роботи гук, бож Бог милосерний зародив...

Вечером в суботу зійшлись сини у батька на прощанє. Поприходили з жінками, з дітьми. Кождому з них лежав камінь на серци, хоч удавав веселого, хоч не показував по собі жури. Батько здивував ся такими відвідинами, мимо сего, що наймолодший Іван сказав йому був уже пополудни, що дістав візванє ставитись до реґіменту. Чи раз уже взивали? Чи раз уже покликали, тягали до Боснії і по місяцях до дому пускали?

— Тату, — почав найстарший Степан — нас нинї візвали до війска. Війна буде, се не перетре ся. Ми мусимо йти...

— Се очевидне — перервав батько. — Ви мусите йти. Вас кличе цїсар, а певно, що мусить бути важна хвиля, коли він кличе вас, бож він старий, йому скорше до сирої землї ніж до шаблї. Однак коли вас не тягне, коли ви боїте ся: так до границь чи то румунської чи російської недалеко. Ідіть в чужі краї, а мине завеpуха — вернете.

— А присяга? Таж ми ідемо боронити вітчину!

— То йдіть з Богом. Збіжа трохи звезли, решту я з жінками позбираю. Ідіть! Се ваша повинність! Смерти нічого боятись. Може тисячі куль над вашими головами літати, тисячі бомб пукати, а як Бог хоронити-ме, так здорові вернете. А як ляже котрий з вас, так не сам, а між сотками других, а у спільнім гробі зимно не буде...

Жінки плакали, діти хлипали тихо.

— Не плачте, доньки! — почав старий звертаючись до невісток. — Чого вам плакати? Що чоловіки на війну йдуть? Чиж кождого убивають? Їх кличе цїсар старенький, як я, цїсар, який поховав брата, сина, жінку, братанича, а всї вони не власною смертию вмирали. Чиж той цїсар хотів би гратись кровю ваших мужів, та витискати міліонам жінок і материй слези за дармо? Ваші мужі пійдуть, так все таки є я. Я вас заступлю як треба, хоч я старий як гриб.

— Таки так, тату, — відізвав ся середущий Семен — ми ідемо — Божа воля. Ви будьте для наших жінок добрим батьком як були доси, заступіть де треба, накажіть де треба — звісно: жінка без чоловіка се конина без повода, а борони Боже котрого з нас смерти, так опікуйте ся і дітьми, заки лихо не мине.

В неділю рано сповідались усї війскові, а пополудни всїли на вози та, затягаючи „Ой зацвила черемшина", виїхали зі села, оставляючи на горбку громаду заводячих жінок та здивованих дітий. Лише старий Тупиця ходив між ними та приговорював: „Та чого ричите, баби! Чи думаєте, що кождого убють, що до війни іде? Тіште ся, що їх побрали, а не вас, бо ви порох замочилиб слезами і ворога не бачучи. Я сам би пійшов, але звісно: старе дрантє між бабами оставляють...

Минув тиждень, минув другий. Деякі писали і старий Тупиця отримав листи, що сини здорові, але де вони — не було в листах подано. В селї спокійно; жінки і старі збирали збіжа як могли, бо і конї зі села забрали на підводи — і чекали...

В половині третого тижня отримав Тупиця лист, а зглядно картку, що його наймолодший син Іван забитий. Він не плакав. „Забили, се правда, — потїшав себе старий — алеж у мене ще чотири. Іван не мав жінки, так і не оставив вдови. Забили, бо війна; когось забити мусять".

Два дні пізнїйше дістав ще два повідомленя: забиті. Старому потекло кілька сліз по зморщенім лици, але він не сказав нічого, лише вложив картки за пазуху. Невісткам-вдовицям намислив ся нічого не казати, бо то не поможе, а плачу буде повна хата.

Так минуло ще кілька днів. В село надійшло більше повідомлень: надійшли вісти, що Москалї дійшли до Львова. В Тупицевім селї про Москалїв не чули: хоч було до границї не цїлих дві милї, але село не при трактї, так і забуте. Старий поволи веселійшав, бо карток більше не отримував, а днї сходили...

Якось в суботу під вечер надійшов сільський листонос, котрий заразом і паламарем був і громадським сторожем, і доручив дві картки. „Се мабуть послїдні" — сказав і пійшов дальше. Старий їх не читав. На серци стало йому тяжко; тяжше нїколи не було. „Хиба і менї прийде ся вмирати. Їх нема і не буде!" Вечером прийшли невістки та стали нарікати, що листів не мають, що хоч би словечком котрий відозвав ся. Старий не стерпів. Виняв зза пазухи картки та подав невісткам. „Читайте". — ледви прошептав. Жінки глянули і заголосили. „Та чого плакати? Їх плачем не приведете до житя. — сказав старий — така їх доля. Ви плачете, ви стали вдовами, то правда — а я, я старий мав їх пять і нема... А кождого я ховав, пестив, учив, кождого випровадив в люди, а тепер — я сам, сам старий як гриб, а їх нема... А вони також батьками, і діти малі і ви, жінки, а я не плачу: не плачу, бо і сліз нема, не плачу, бо не можу"... Він узяв наймолодшу дитину найстаршого сина, посадив на колїнї і притискаючи до грудий, говорив: „Нема, Гриню, тата... нема... пійшов битись з Москалями, пійшов боронити край, гай пропав! Пропав і не верне, а ти мусиш собі сам помагати, мусиш рости великим, сильним, як батько, бож я старий, а мати, звісно, жінка"...

На небі тихо плив місяць, жінки плакали щораз тихше, діти попритулювались до них і куняли, а старий, звісивши голову на груди, сидів...

*
* *

Недалеко Краснїка, на незжатих полях, здоптаних кінськими копитами, валялись пірвані мундури, шаблї та кулї, а кілька насипів сьвіжої землї крили тіла тисяч убитих. Над ними царювала тишина; так само гріло сонце як і передше, так само сьвітив місяць ночами; лише згарища околичних сіл та громади круків вказували, що тут нищено житя насильно.

Alfa.

Максим Богданович.

ЧИ ЗБОРЕМО ГОРЕ?

(З білоруського).

Краю мій рідний! Як виклятий Богом —
Тільки ти зносиш недолї.
Хмари, болота... Над збіжем убогим
Вітер гуляє на волї.

Поруч там села розкинулись рідні.
Жалем стискають ся груди!
Тополї, берези, хатини бідні.
І всюди понурії люди.

Страх, що зробили їх чорні руки,
Винесли сильні сини.
Сила примусила витерпіть муки
Пущі, розлоги, долини.

Кинь тільки оком ти до того люду,
Стисне ть ся серце від горя:
Тільки побачиш нещастя усюди
Смутку і сліз цїлі моря.

Пісня співає як вдовиці сина,
Йвася, кохане згубило,
Там, де понура схилилась калина, —
Бідного хлопця могила.

В казках-гутірках про щастє є, про [згоду
Серце повин не почує.
Здавило диханє пароду,
Смуток усюди панує.

Филями скрізь розлило ся як море,
Рідний наш край затопило...
Братя! Чи зборем громадськеє горе,
Братя! Чи стане нам сили?!

Люди-б сонце заступили,
Як би мали силу.
Щоб сироті не сьвітило,
Сльози не сушило.

Тарас Шевченко.

Я так її люблю,
Мою Україну убогу, —
Що проклену сьвятого Бога,
За неї душу погублю.

Тарас Шевченко.

Свою Україну любіть,
Любіть її... во время люте,
В останню тяжкую мінуту
За неї Господа моліть.

Тарас Шевченко.

І на оновленій землї
Врага не буде, супостата,
А буде син і буде мати
І будуть люди на землї!

Тарас Шевченко.

МОЛИТВИ.

I.

Царям, всесьвітним шинкарям
І дукачі і таляри
І пута кутії пішли!

Робочим головам, рукам
На сїй окраденій земли
Свою Ти силу ізішли!

Менї-ж, мій Боже, на земли
Подай любов, сердешний рай,
І більш нічого не давай!

II.

Царів, кровавих шинкарів,
У пута кутії закуй,
В склепу глибокім замуруй!

Трудящим людям, Всеблагий,
На їх окраденій земли
Свою Ти силу ізішли!
А чистих серцем — коло них
Постав Ти ангелів Твоїх,
Щоб чистоту їх зберегли!

Менї-ж, о Господи, подай
Любити правду на земли
І друга щирого пішли!

Тарас Шевченко

Лев Лотоцький.

„Тарельчики".

Віз стояв готовий перед хатою. Малий Івасик (6 лїт йому було всього) сидів вже на ньому, біля Ониська Чепурного, що підняв ся даром кума Федька враз з його „фамелею" підвезти до Галича до „бангофу" а там... хай їх вже Бог провадить дальше! До Америки?!... Онисько отирав долонею слези, що добували ся на силу з очий і віддручовав від себе Івасика, що старав ся відібрати від нього батіг і нагнати „цьоні", щоби вже бігли.

Біднятко! На квітку подобав він в новому капелюсї з червоною ґарасївкою. Батько попродав всьо і ось задудонить віз, підійме ся порох з рідної землї, хата лиш „мигне", а там все щезне! І не взриш більше, Івасику, нї хати, десь прийшов на сьвіт, нї садку, десь маленькими долонями зривав „чічки". Може й не приснить ся тобі рідна сторона нїколи: ти-ж в Америцї рости меш. Таке тобі судило ся!

— Татуню! — покликує Івасик. — Кажіть мамуни, хай ідуть, бо я „хоцу" їхати!

Та батько вдав, що не вчув поклику синка. Він нагнув ся й мовчки оббирав куртик зі стебел соломи, що почінали ся були до вовни. Лиш з гурту людий, що довкіль стояли, озвав ся голос, дрожачий крізь слези. Се тїтка Танька заголосила: „Поїдеш! поїдеш, дитинко, та не повернеш!" Вона підняла заплакані очи і вдивила ся в небо. А там хмарка за хмаркою плила якось так дивненько, мчала одна за одною й немов поликувала кожда: Ого! вже не верну ся!

— Цитьте, кумо! — озвав ся хтось з гурту! — Не додавайте жалю сестрі, бо як вас зачує, то й „амінь" буде їй!

— Ай! ай! ай! — голосила таки Танька, — говорила я сестрі, ой говорила! „не дай руки! Утни, а не дай!" — похитала головою. — І не послухала. Підписала й тепер маєш ось...

Вона випрямила руку і вказала пальцем на хату. Під хатою стояла її сестра Варка й заглядала під стріху, немов там чогось шукаючи очима.

— Сядь! — буркнув Онисько до Івасика, що знов рвав ся до батога. — А нї, то злійму тебе з воза й будеш біг гей лошак за нами!

Лехто з гурту зареготав ся, а Варка й не чуючи нічого, добула зпід стріхи вязку сухого зїля й каже до доньок, що мовчки дивили ся на її роботу:

— Се-ж сьвячене! Возьму, бо там не посьвятить ніхто мого зїлечка! — Вона пригиснула вязку до себе, начеб рада була втиснути її в груди й заховати тамки.

— Мамуню, — покликнув тепер Івасик, що злякавшись погрози Ониська, малими сивенькими очима пас за мамою! — Мамуню! А нарвіть „тарельчиків"*), щобисьмо мали чим „вобрази" затикати!

Щось гей торкнуло бідну жінку. Вона поглянула здивована на синка, а там кинула ся до грядки між маленькими сливочками, де зпоміж корчів „біждерева", півоній та косатиня визирали й корчики пустих астрів. Зацвили вже були її „тарельчики", зацвили! Варка підбігла до зїля і впялила очи в нього. Синї як небо й червоні як кров! Гей зажебоніли щось до пьої. Роса ще блистить на кождім „тарельчику". Вітрець торкає їх. Похитують ся...

Похитала й небога головою, а там опустивши вязку сухого зїля, кинула ся до своїх „тарельчиків" і обіруч рвала їх і сїпала їх враз із корінями зі землї. Небавом мала їх цїлий снїп. Чорна земля обл італа з коріня, а „тарельчики" дрожали в руках жінки, начеб силувались добути ся відтіля й назад дістати ся до землї, де зросли й зацвили.

Та Варка ще дужше стиснула їх в руках, а очи в неї запалали якось так страшно, немов налякала ся чогось. Вона поглянула на віз, на людий, що стояли довкіль і зареготала ся, а там вимахуючи „тарельчиками" заспівала, заглядаючи в небо:

Журавлики! Лебедики!
А де ви? а де ви?
Підночуйте! — Полетите,
Раненько, по дневи!

Прискочили люди до Варки і спамятують, та вона таки „тарельчиками" відганяє їх від себе і співає в одно, притупуючи ногами немов в танци:

Гой, Марусю, не гуляй!
Сядь на лаву і думай:
Тверда лава та своя —
Гой! у тещі не така!

Гой, у гені з маймуру,
Сядеш й впадеш у журу,
Й сплеснеш в руки із туги!
Гой! мамуню: Ах деж ви?!

Підійшов і Федько до жінки й просить:

Варцю! Варцю! Май розум! Люди-ж дивлять ся!

Щось гей кинуло Варкою. Вона розплющила широко очи й немов дивусть ся, немов нагадує собі щось, а там і зателїпало нею гей в лихорадці. Підняла руку з „тарельчиками", що її була опустила й дивить ся на них, дивить ся. Рука опадає назад, пальці судорожно випростовують ся, й „тарельчики" один по одному осувають ся зпоміж них. Люди до Варки, а вона лиш хить і немов підрубана берізка подала ся до долу.

— Варцю! Варцю! — заголосив Федько, упавши біля жінки на колїна, та даром: не докликав ся вже своєї Варки. Умерла...

Нарід хрестив ся й молив ся в голос. А малий Івасик сидів таки на возї, не знаючи чи злїзти, чи нї.

У Львові, 25. жовтня 1911.

*) „Тарельчиками" звуть в Тростянці біля Бережан пусті астри. Зам авт.

З ЛЕМКІВСЬКИХ СПІВАНОК.

I.

Гандзю, Гандзю, мила ружа,
Не треба ти било мужа;
Анї мужа нї фраїра,
Било ходзиц як лелїя.

II.

Кед сом ішов попід облак,
Повідали, же я жобрак;
Я не жобрак, але югас,
Видит ся мі дївча у вас.

Ш. А.

ПЕРІОДИЧНІ ДНІ В ЖИТЮ ЛЮДИЙ.

Професор університету др. Вільгельм Фліс на запрошенє одного віденського наукового товариства виголосив в салї „Уранія" популярний та дуже інтересний відчит про „періодичні дні в житю чоловіка". З сьою новою наукою, теорією періоду, в якій професор Фліс є спеціялістом, хочемо ознакомити і наших читачів. Відчит проф. Фліса подаємо в значнім скороченю:

Звязки, які творить природа, є нераз дивні. Віру в сю догму утверджує в нас той фактичний стан справи, що в житю чоловіка проявляють ся певні періодичні, фізіольоґічні явища. Я би не міг вірити в сю дивну прецизію механізму природи, в сю нереґулярність. Але я перевів досліди і сї мої досліди не лишили ся без успіху. Ось примір. Я обсервував одну жінку. День її заходу в вагітність, день почутя дитини, день народин і день першого зубченя дитини навели мене на незвичайно цїкаве спостереженє. Простір часу між сими датами дав менї суму днів, яка є подїльна через 23 або 28. Але се право природи не обмежує ся на поодиноких людий, або їх катеґорії; воно відносить ся до всїх живучих еств. Сю саму теорію потверджує другий факт з житя цьвітки. Час між тим, коли виросли перші пуплїнки, ті пуплїнки зацвили, опало листє і зївялї, був все подїльний через число 23 або 28. І сї оба числа мають в житю людини епохальний характер.

Проф. Фліс наводить такі приміри з історії. Анґлїйський ґенерал Волфлей опублікував недавно монографію Наполеона. Дуже обширно у сїй монографії розказує про Наполеона в часї його погрому під Бородіно і під Дрезном. Диспозиції до успіху Наполеона були чудові. Але Наполеон сам не був диспонований. Під Бородіно вислав маршалка Нея до атаку, але забув йому післати поміч. Наполеон не був настроєний. Нея побито і він запечатав долю Наполеона. Але що говорять дати з Бородіна і Дрезна? Того самого дня вмер йому брат, а другий вродив ся. Коли порівнаємо тепер сї періодичні дні, то зрозуміємо погром Наполеона під Дрезном і Бородіно.

Хто-ж з нас не знає про се, що хорий перед смертию почуває себе лїпше? Коли Каїнца привезли до санаторії Льва, він заявив, що почуває себе здоровим. Тимчасом лїкарі числили години його смерти. Що се значить? Смерть прийшла на періодичний день.

ЕЛЛЄН КЕЙ ПРО ЗДИЧІНЄ МОЛОДІЖИ.

На таку тему говорила в стокгольмській академії наук звісна шведська письменниця перед численною авдиторією, яка складала ся переважно з женщин. Бесїдниця висказала погляд, що здичінє не є нинї більше, як бувало давнїйше, але нинї його пильнїйше досліджують ся.

Наші часи поборюють сильнїйше необичайність і пиянство, сї два головні жерела здичіня, як се було в давнїйших часах. Вини здичіня не можна складати на саму молодіж. Головна вина спадає на буржуазну суспільність, яка держить у фабриках жінки і діти; немало вина і школа.

Тут має полїтична діяльність жінки широке поле до діланя, бо мами на сїм не дуже розуміють ся. Мами хочуть, щоби дїтям красше поводило ся, як їм самим, через що призвичаюють дїти поволи до марнотратности. Надто довголїтні студії потомства висших кляс ділають так шкідливо на родинне житє, як праця малолїтних в низших клясах.

Велику відвічальність поносять нинї молоді женщини, котрі не боронять як треба людської гідности, є зачіпною стороною і стають одною з головних причин полового збоченя. „Право до щастя" — „індивідуалїзм" — „самопочутє" — полягають на розвиваню в собі найкрасших сторін чоловіцтва, а не на розбуджуваню жажди хвилевої розкоші. Ми повинні ствердити ділами, — закінчила бесїдниця — що розуміємо гарну біблійну науку: „Що поможе чоловікови, хоч би він дістав цїлий сьвіт, коли понесе шкоду на власній душі".

„ТИ КРИВО ПРИСЯГЛА!"

В невеличкій місцевинї Томаша на Угорщинї жила супружа пара Льонкар у вічній незгоді. Непорозуміня і сварки були такі часті, що остаточно нікого не здивувало, коли розійшла ся вістка, що Ева Льонкар внесла проти мужа жалобу о розвід, подаючи за причину мальтретованє і побої.

На сьвідка покликала вона між иншими свою сусідку Бару Деляк, яка нераз помагала їй боронити ся перед мужом. Для справи, по чиїй сторонї вина, зізнаня Бари Деляк були величезного значіня. Тому завізвано її до суду, щоби їх зложила.

Днї які попереджували речинець визначений на розправу, перевела селянка у великій горячці і страсї, бо вона не була нїколи перед судом і їй здавало ся, що на неї звернені будуть очи цїлого сьвіта, а від її зізнань будуть залежати події, які потрясуть сьвітом у його підвалинах. Не диво, що бідна мужичка, не маючи з судом нічого до дїла, не могла дати собі ради зі страху і кілька разів висказала ся перед сусідками, що сего дня не пережиє.

Наконець прийшов сей страшний день. Сьвідки найшли ся в суді. Делякову візвав судія, щоби сказала щиру правду. Перепуджена жінка, дрожачи на цїлім тілї, відповіла тихим голосом, що „в сїй справі вона нічого не знає". Від зложеня присяги минуло ледви кілька хвиль, коли Льонкарова сказала до неї: „Ти криво присягла!" — а опісля звертаючись до судії, додала: „Делякова криво присягла, бо знає про все і все бачила".

В сїй самій хвили стало ся щось неожиданого і страшного. Делякова побілїла страшно і з криком „вмираю" звала на землю. Кинено ся на поміч, одначе не вдало ся нїчого, бо нещасна женщина була вже трупом.

ВІД ПРОСЬВІТНОЇ КОМІСІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА В АМЕРИЦІ.

Вп. Родимці!

На послідній Конвенції У. Н. Союза в Бофало, Н. Й., ухвалено:

Кождий член У. Н. Союза є членом „Просьвіти Укр. Н. Союза":

Кождий член У. Н. Союза складає на ціль „Просьвіти" по 3 цнт. місячно, за що від „Просьвіти" діставати-ме книжочки, які Пр. Комісія має видавати на ту ціль в часі своєї діяльности-урядованя, починаючи від січня 1915 року.

Тож кождий, хто є членом Укр. Н. Союза, [illegible] є і членом „Просьвіти Укр. Н. С.". Такий член „Просьвіти" не потребує на будуче платити передплати на просьвітні книжочки, як се дотепер практикувало ся: він ті книжочки отримає від „Просьвіти" на основі членських його прав.

Члени „Просьвіти", які не є членами У. Н. Союза, обовязані зложити передплату на просьвітні книжочки в кво-ті 75 цнт. на цілий рік. Сю передплату належить заслати до „Просьвіти" найдальше до 25-го грудня 1914, бо хто сего не зробить, такому не вишле ся вже книжочки за січень, яко за 1-ше число 1915 рік.

Рівнож і не-члени, а звичайні передплатники „Просьвіти" мусять в час відновити передплату на рік 1915, коли хотять і на дальше отримувати просьвітні книжочки в своїм часі. — А й для них — не-членів „Просьвіти" — передплата на просьвітні книжочки за цілий рік 1915, виносити-ме також ті-лько 75 цнт., а не як сего року $1.00.

Не великий се гріш 75 цнт., і сподіємо ся, що хто тільки признаєсь до українського народу, сей, як не стане членом „Просьвіти", то бодай запренумерує її місячні видавництва. Тим чином не тільки що сам не одно з книжочок скористає, але і справі народній прислужить ся.

Сьогорічна конвенція У. Н. Союза ухвалила також, щоби для членів Молодечого Союза видавати діточу газетку. — Сю роботу голов. уряд У. Н. Союза поручив Пр. Комісії.

Тож Пр. Комісія видавати-ме і на будуче діточу газетку „Цьвітка".

Сю газетку отримає: кождий член Молодечого Союза даром, а звичайна передплата на „Цьвітку" для не-членів Молод. Союза виносить річно в Злучених Державах 75 цнт. а поза границями Злучених Держав $1.00.

І се видавництво не стоїть великі гроші. А воно для ваших діточок в Америці так конечно потрібне, а й безперечно корисне, що повинно-б знайтись в кождій українській хаті, в руках кождої української дитини тут в Америці.

Не жалуйте, родичі, тих мізерних 75 цнт. а запренумеруйте своєрідну „Цьвітку" для ваших діточок.

Заходом Пр. Комісії виходити будуть і дальші числа „Сьвітових перлин". А появлятись вони будуть тим частійше, чим ширше ви їх приймете.

Сі книжочки дуже гарного змісту, а й дешеві, звичайно по 10 цнт. за книжочку.

Чиж не красше купити такі книжочки у рідного товариства „Просьвіти", як платити нераз за „полову" або й [illegible] [illegible] чужинців жидків-гандлярів, а часто прямо наших ворогів?!

Тому то ось-тих книжок є не до найшого загалу в Америці:

Заінтересуйте ся, Родимці, „Просьвітою" щирійше, вона-ж кому як кому, а нам Українцям так пекучо потрібна!...

Поширюйте всі її видавництва: горнїть ся [illegible] до її [illegible] праці робом і то чим у кого змога: хто власною працею, хто центом-центом, а хто хоть здоровою радою, щирою порадою, а ні — то бодай теплою прихильностию.

А кождому заздалегідь в імени українського народу [illegible] складаємо щире спасибі!

О. Волод. Спольтакевич, голова;
Дмитро Андрейко, секретар;
Володимир Лотоцький, касієр.

ПРИ ВСЯКИХ НАГОДАХ: НА ВІЧАХ, НА ЗБОРАХ, НА МІТІНГАХ, НА НАРАДАХ, ПРИ РОБОТІ, НА ЗАБАВАХ, НА ВЕСІЛЯХ, ХРЕСТИНАХ І Т. Д. ПАМЯТАЙМО ПРО ЖЕРТВИ ТЕПЕРІШНОЇ ВІЙНИ У НАШІМ РІДНІМ КРАЮ І ЗБИРАЙМО ЯК НАЙБІЛЬШЕ ЖЕРТВ

ПОЗІР! ПОЗІР!

Заходом Тов. „Вільні Козаки", від 316 У. Н. С. в Рочестер, Н. Й.

відограє ся

В СУБОТУ, ДНЯ 21. ПАДОЛИСТА 1914.

в Литовській салі при Джосеф Аве.

комедія в 5. діях п. з.

„ТРІЙКА ГІЛЬТАЇВ"

ОСОБИ:

Цільде, пльзень .... п. Степан Надбужанець.
Гельд, крамар .... п. Онуфрій Шереметa.
Трубник, столяр .... п. Дмитро Бретусь.
Пуць, господар [illegible] .... п. Сень Сеньковин
[illegible], [illegible] в бровари .... п. Петро Мазурик
Хлопець, посугач .... п. Іван Семеген.
Гобельман, майстер столярні .... п. Гриць Мотичка
Леоніда, його дочка .... п-на Маруся Кучмишна.
Анастазія, його сестрінка .... п-на Маруся Швець.
Струдель, бухгальтер .... п. Іван Димкар.
Гертруда, вдова по женськім майстрі .... п-на Агафія Фельків.
Камілія, співачка .... п-на Маруся Кучмишна.
Рожа, співачка .... п-на Агафія Фельків.
Фютинєвський, їх знакомий і приятель Голки .... п. Микола Шевчук
Гонїр, [illegible] .... п. Іван Теребулька.
Роза, служниця Гобельмана .... п-на Маруся Швець.
Малер .... п. Федь Кумій.
[illegible] .... п. Іван Семеген.
Кучебер, жид-гандляр .... п. Василь Зуюк.
Поліціянт .... п. Петро Мазурик.
Прохожий пан .... п. Іван Димкар.
Прохожий пан .... п. Іван Димкар
Прохожа пані .... п-на Маруся Швець.

ПОЧАТОК ТОЧНО О ГОД. 7.30 ВЕЧЕРОМ.

Вступ 50 і 35 центів.

ПО ПРЕДСТАВЛЕНЮ ТАНЦЇ І ТОВАРИСЬКІ ЗАБАВИ.

Не захвалюємо сего представлення. Але хто з Вас хоче добре забавитись і посьміятись, сей повинен прийти. А насьміятись буде можна до волі. Представленє зачне ся точно о пів до осмої. Хто прийде пізнїйше і не буде бачити початку, буде опісля жалувати!

Просить ся підчас представленя діти держати при собі, аби своїм криком і біганем не перешкаджали другим.

ПРИЙДІТЬ, А НЕ ПОЖАЛУЄТЕ!

ПОЗІР! КОГУС І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

Зах. співацького товариства „Бандурист", в Когус, Н. Й.

відограє ся

ДНЯ 22 ПАДОЛИСТА (НОВ.) 1914 Р.

в галі церковній театральне представленє

„УКРАДЕНЕ ЩАСТЄ"

драма з сільського житя в 5 діях, Ів. Франка.

ОСОБИ:

Микола Задорожний ... т. Теод. Купчевич
Анна, його жінка .... т. Анна Серафин
Михайло Гурман, жандарм .. т. Вас. Вовчук
Олекса Бабич, селянин ... т. Мих. Мазуля
Настя, його жінка .... т. Анна Ковальчик
Війт, селянин .... т. Мих. Лабзда
Шльома, арендар .... т. Мих. Мазуля
1-ша дівчина .... т. Анна Почнпок
2-га дівчина .... т. Климентія Козюківська
3-та дівчина .... т. Стефанія Процак
1-ший парубок .... п. Юрій Гончарик
2-гий парубок .... т. Ів. Ковальчик
3-тий парубок .... п. Мих. Пипюк
1-ша жінка .... т. Анна Даньковська
2-га жінка .... т. Александра Пипюк
Селянин .... т. Петро Ропіцький
Селяни, селянки, парубки, дівчата, музики і др.

Режісер і [illegible]: Гр. Пипюк.

Річ діє ся коло 1870 року в підгірськім селі Незванцях.

ПОЧАТОК О 7. ГОДИНІ ВЕЧЕРОМ.

ВСТУП 35 І 25 ЦНТ., ДІТИ 10 ЦНТ.

Весь дохід на гр. кат. церкву св. Ап. Петра і Павла в Когус, Н. Й.

Просимо прибути численно на се краснє представлене.

74—77 КОМІТЕТ.

НАНТІКОК, ПА.

В СУБОТУ, ДНЯ 21. ПАДОЛИСТА 1914 Р.

відограє тов. спів. „Боян" з Глен Лайон, Па.

два представлення

„НАТАЛКА ПОЛТАВКА"

українська оперета в 2-ох діях

— і —

„САТАНА В БОЧЦІ"

комічна оперета в 1-ій дії

в гали Польських Соколів при Іст Чорч стр., Нантікок, Па.

ПОЧАТОК О ГОД. 7.30 ВЕЧЕР.

ВСТУП: І-ряднє крісло 35 цнт., ІІ-го ряднє 25 цнт.

Запрошаємо усіх Родимців з Нантікок і других сусідних місцевостий.

76—77 КОМІТЕТ.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Заходом Комітету з Стейпелтон, Н. Й., який має на ціли збиранє жертв на Фонд визволеня України

відбуде ся

НАРОДНЄ ВІЧЕ

ДНЯ 29-ГО ПАДОЛИСТА С. Р.

о год. 2-ій пополудни

в [illegible] Hall, 22 [illegible] St., Stapleton, N. Y.

Референт: П. Гасій.

На се віче запрошає ся всіх як найчисленнїйше!

Співацький Кружок при гр. кат. церкві сьв. о. Николая в Ватервліт, Н. И.

відограє представленє

„ОЙ, НЕ ЛЮБИ ДВОХ"

драма в 3-ох актах.

ДНЯ 22-ГО ПАДОЛИСТА 1914 Р.

о годині 7.30 вечером в церковній гали.

ОСОБИ:

Максим Дурінь, господар .... п. Іван Арбан
Катерина, його жінка .... п-на Марія Ремчовська
Юрко, їх син .... п. Дмитро Мазараш
Марушка, їх дочка .... п-на Юлія Фоменко
Іван, любовник Марушки .... п. Діонизій Кеснич
Олекса, кумпан Івана .... п. Іван Камінський
Клавко, мельник .... п. Іван Погорілкин
[illegible], сусідка Максима .... п-на Анна [illegible]
Герш, арендар .... п. Тичко Криницький
Хаскель, його син .... п. Никола Кленко
Парася, пістунка .... п-на Марія Кріль
Жандарм .... п. Никола Вавренчак

Режісер і упр. хорів: Іван Чорнецький.

ВСТУП ВІД ОСОБИ 25 ЦТ.

Дохід на гр. кат. церкву. 77х

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

Пошукую свого брата МИХАЙЛА ЮЩИКА. Він приїхав до Америки перед 20 роками і перебував якийсь час у Бервік, Па. Хто би знав о нім, або він сам, зволить ласкаво подати його адресу, а дістане $5.00 нагороди. Моя адреса: Peter Yuszczyk, Box 2, Carteret, N. J. 76-78

—o—

Пошукую свого брата ІВАНА ГАРМАТЮКА, котрий походить з села Товсте, пов. Скалат, Галичина. Хто би о нім знав, або він сам, прошу зголосити ся на адресу: Anna Harmatiuk, 52 Mill St., New Haven, Conn. 77

—o—

Пошукую свого брата НИКОЛУ ДИНАША, о котрім не маю відомости вже від 3 літ. Він походить з села Черепківка, (Буковина). Хто би з Вп. читачів знав його місце побуту, зволить подати йому мою адресу, а дістане нагороду. Ве-рокія Мітітюк, Lachine Locks, No. 2, Montreal, Que., Canada. 77

—o—

Де є РУЗЯ КРИВОНУС: попередне її імя було Рузя Пронек; походить з Добромиля, Галичина. Хто би о ній знав, або вона сама, нехай повідомить на адресу: Fedunia Pronek, Box 67, East Hampton, N. Y. 77

КАЛЕНДАРІ НА РІК 1915

Замовляйте тепер, коли хочете взагалі мати руські Календарі з краю! „Приятель Жовніра" 40 руські Календарі з краю! „Приятель Жовніра" 35 по 30 цнт. лише у:

МАРІЇ КОСТІВ,
71 Sussex Str., Jersey City, N. J.

КАЛЄНДАРІ, РІЗДВЯНІ КАРТКИ І ЛИСТИ!

Різдвяні листи золочені і картки, один тузин карток по 25 цнт. і 50 цнт. 100 штук $1.75, $2.00 і $3.50. Цікава книжка ВІЙНА по 25 цнт. за штуку. Календарі на 1915 рік: „ЗАГАЛЬНИЙ" 75 цнт., „ПРИЯТЕЛЬ ЖОВНІРА" 35 цнт., „ПРЕСЬВЯТА РОДИНА" 30 цнт., „ХЛІБОРОБ" 30 цнт., „МАРІЯНСЬКИЙ" 30 цнт.

Дуже добра нагода для агентів, тому спішіть з замовленями. Для агентів значний опуст. — Пишіть на адресу:

РУСЬКА КНИГАРНЯ
M. LYSIAK
44 East 7th Str., New York, N. Y.

ВІЙНА! ВІЙНА!

За 35 центів ми вишлемо Вам 56 фотографічних воєнних знимок і докладну мапу з поля битви Росії, Австрії, Німеччини і Франції.

Пишіть на адресу: 71

ROLAND CO.
140 Liberty St., New York City.

ВАЖНЕ ДЛЯ ТИХ, ЩО ГРАЮТЬ АМАТОРСЬКІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

ПЕРША РУСЬКА КОСТЮМЕРІЯ

Посідає великий склад першорядних народних русько-українських і иншого рода довірних костюмів на таком потрібні прибори до характеризования осіб, як: перуки, волоси, бороди, вуси, шпінки і т. п. Річи ті випозичаємо по дуже низьких цінах. В нюйорських околицях убираємо і характеризуємо аматорів відповідно до ролі граючих на сцені. При замовленях треба переслати спис осіб і потрібних річий. Замовлення треба присилати що найменше 8 днів перед представленєм на адресу:

Mrs. E. UHORCHAK, 66 Sussex St., Jersey City, N. J.

РЕВМАТИЗМ

Кождий хорий на ревматизм у всіх його проявах повинен

ПОПРОБУВАТИ МОГО ЛІКУ ЗА ДАРМО!

Не шліть ані цента, тільки напишіть свою назвиско і адрес, а я вишлю Вам лік, контуючий $1.00, за дармо на пробу. Коли Вам поможе, перешлете мені 1 доляр. Коли ні, то Ви не винні мені нічого. Не терпіть отже болю а пишіть сейчас до: A. OWENS, Box [illegible], 505 W. [illegible] St., New York, N. Y.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ДЯКО-УЧИТЕЛІВ!

Уже вийшли з під праси:

1. Музика в супроводі фортепяна, до мельодрами „Капраль Тимко", ціна $2.00
2. Сьпіваньна добраніч на слів Т. Шевченка (партит.) .... 75 ц.
3. Посланіє (партитура) .... 40 ц.
4. Служба Божа (партитура), хор мішанний $2.50

Адреса:

MICHAEL [illegible]ANSKY

ПОЗІР! ВІЙНА! ПОЗІР!

Вже в слідуючім тижни вийде з друку книжка великого формату, на гарнім папері друку, під заголовком

З ЕВРОПЕЙСЬКОЇ ВІЙНИ.

[illegible] містити-ме в собі опис і перегляд важніших подій в першім періоді війни аж до послідних днів, та більше як 20 гарних ілюстрацій (образів) з поля боротьби.

До книжки буде долучений докладний урядовий спис всіх забитих і ранених наших вояків з Галичини.

ЦІНА КНИЖКИ З ПЕРЕСИЛКОЮ 50 ЦЕНТІВ.

Копії можливо в [illegible] великій [illegible], тому спішіть ся з замовленями, які треба слати на адресу:

RUTHENIAN PUBLISHING CO
29 E. 7th St., New York, N. Y.

ЮЛІЯН ПАВЧАК

109 N. 7th St., Brooklyn, N. Y.

РУСЬКИЙ ХАРАКТЕРИЗАТОР, ВИПОЗИЧАЄ ВСЯКОГО РОДА УКРАЇНСЬКІ КОСТЮМИ І ХАРАКТЕРИЗУЄ ПО НИЗЬКИХ ЦІНАХ. ЗАМОВЛЕНЯ ПРИЧИНАЄ НАЙМЕНШЕ 14 ДНІВ ПЕРЕД ПРЕДСТАВЛЕНЄМ.

Ідїть за народом, де нарід іде!!!

до М. ПЕТРОВСЬКОГО

1500 So. 3rd Street, ST. LOUIS, MO.

У него склад вин, лікерів, і пиво рівнородного сорта по цінах як найтаньших. — Простора галь на салі, вестли, мітінги і т. д. з всякою вигодою. Виповнює ордери до всіх частий Злучених Держав, для розривки є саля білярдова. Бал: що суботи. — Підпирайте старого союзовця.

ВІЙНА! ВІЙНА! ВІЙНА!

Лише за 30 цнт. вишлемо Вам 50 гарних фотографічних образків і докладну мапу з терену війни з Росією, Францією, Німеччиною, Австро-Угорщиною і Англією. Гроші висилайте моні-ордером або почтовими марками.

KAMMERMACHER,
478 E. 174th St., New York, N. Y.

ФАРМИ

ПОЗІР! Лише у нас можете до весни набути на власність фарму за $90.00. Огород на ярину, чорна земля, без каміня і піску. Догідні місячні сплати. Пишіть по інформації до: 73-

HERBERT A. WEEKS CO.
170 5th Avenue, New York, N. Y.

АТЛЯС ВАМ КОНЕЧНИЙ ТЕПЕР!

Атляс воєнний — 9 мап, портрети воюючих монархів 25
Атляс великий, 200 сторін $1.50

Замовляти лише у:

МАРІЇ КОСТІВ, 54-
71 Sussex St., Jersey City, N. J.

ВІЙНА! ВІЙНА!

Хто хоче довідати ся, як виглядає тепер в нашім рідним краю в часі війни, нехай пришле на повищу адресу 25 центів в стемпах почтових, а дістане відворотною почтою книжку, в котрій знайде докладний опис воєнних подій в нашім рідним краю, в 20 розділах, під слідуючими наголовками: 1) Резервісти на жнивах, 2) Живі віщуни — поява круків і воронів, 3) Українські посли у корпусних комендантів, 4) Тайний обіжник і ограничене руху на зелізницях, 5) Арештованя шпіонів і підозрілих, вироки смерти, 6) Громова вість, — маніфест цісаря, 7) Оголошення [illegible], 8) Головна Українська Рада і добровольці, 9) Війна і гр.-кат. Епископат, 10) Москалі нападають, 11) Зрада, дають сигнали, підрізують дерева в лісі, 12) Рабують і нищать, 13) Мучать і мордують, 14) Кров ллє ся потоками, 15) Граф Бобринський — губернатор Галичини, 16) Арештоване митр. гр. Андрея Шептицького, 17) Атентат на гр. Бобринського, 18) [illegible] Русинів у Львові, 19) Холера і голод, 20) Найновійші відомости з війни в краю.

Замовленя слати на адресу:

RUTHENIAN BOOK STORE
29 E. 7-th Str., New York, N. Y.

Спис і цінник книжок

які можна дістати в „Свободі".

Американський Гимн „Май Контрі" під нотами в українськім перекладі. — Ціна .... 10 цт.
Американець, веселий образ з житя народу зі сьпівами, в трох діях. — Ціна .... 15 цнт.
Америка. — Збірка віршів. — Зміст: Америка. Важкі думи. Галицьким панам у альбом. До сестри. Чублика. Се що такого є? В. Пенсильвенії. Два образки. Одна лиш калина. Я хочу до дому. Купіть мене. Прощане з краєм. Слова Пророка. Поет і Муза. Будучність руського робітника. Вітер по полю. Ой в зеленім гаю [illegible]. — Ціна .... 15 цнт
[illegible]ери та читай. — Ціна .... 30 цнт
Блудний син. Образ з житя наших емігрантів в Америці у 4 діях з [illegible]. Ціна 25 ц.
Вертеп. Сценічна картинка для колядників, що ходять по хатах в часі Різдвяних Сьвят. Ціна .... 10 цт
В неволі темноти. — Комедія з житя руського американського народу в 3 актах .... 25 цнт
Весела книжочка з 17 образками. — Гумористично-сатиричний збірник для сумних людей. — Містить в собі богато сьмішних віршів, гумористичних оповідань. — Ціна .... 25 цнт
В старім і новім краю — [illegible] в 4-ох відслонах. Дуже весела штука для аматорських театрів. — При кінці сеї книжки находить ся сьмішне оповідане [illegible]. — Ціна .... 25 цнт.
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий — Ціна .... 10 цнт.
Галицькі анекдоти. (Гумористичні оповідання). Ціна .... 10 цнт.
Дещо про звірята, ростини, камінє і скали. — В сій книжці поміщено є около 200 цікавих обясненїй звірят, птахів і рослин з [illegible] сили [illegible]. — Ціна .... 30 цнт.
Думи, думки, коломийки і пісні народні.
Дещо про права і суди в Злуч. Державах, з необхідним словарем. — Ціна .... 10 цнт.
Дорога до сьвідомости! Капітал і праця. — Ціна .... 10 цнт.
Дорога до сьвідомости: Борба кляс і [illegible]. — Ціна .... 10 цнт.
Два брати, з байок братів Грімів .... 15 цнт.
Емігрант. — Дуже весела пригода з житя емігранта. — Ціна .... 15 цнт.
З кого ся насьміхають, з того люди бувають. — Попова Петришиха. — Модний адвокат. Збірка оповідань. — Ціна .... 10 цнт.
З рідних нив. — Зміст: Вся людська тварь [illegible]. Чого нам [illegible]. Не плоти чади, не [illegible] (вірш). Найбільший духовий поет (Данте Аліґієрі). Михайло Петрович Старицький, батько українського театру і визначний український поет. [illegible]. Дещо цікавого із природи і науки. Зі сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.
Житє Ісуса Христа. 1.25
Житє і Твори Івана Франка. — Ціна 10 цнт.
Житя, зарібки, організації і т. п. в Злуч. Державах. — Дуже цікава розправа про відносини праці і житя в Америці. — Ціна .... 15 цнт.
Журавлі. — Зміст: Журавлі (вірш). [illegible] (оповідане). Новітні гайдамаки (вірш). Пісня про Канаду. Вілсон Бич, оповідане про судьбу молодого робітника-емігранта. Загиблі [illegible]. — Ціна .... 15 цнт.
Жіночий язик, італіянська казка. Невдалий лікар, оповідане. — Ціна .... 15 цнт.
Зуб за зуб (оповідане). — Бог (з каліфорнійського житя). Судьба сьвітів. Наші Русини. — Ціна .... 10 цнт.
За сестрою. — Є се найгарнійше оповідане з козацької старини, сучасного письменника А. Чайковського, яке дотепер появило ся в американській Руси. — Ціна .... 25 цнт.
Казки за циганів. — Ціна .... 10 цнт.
Казки про жидів. — Зміст: Як Іван жида на друга [illegible]. Байдрівка Івана з жидами. Як Іван жидів на грибі, а відтак у стави [illegible]. Мужик з житом в сенелі. Пан і жид. Казка про жида. Як жид Русина праворав. — Ціна .... 15 цнт.
Книжочка рахункова. — Дуже практична книжочка до обчислювання всяких рахунків, яка є пожиточна так для бизнесменів як і для робітників. З додатком деяких цінних відомостий. — Ціна .... 30 цнт.
Мужицька доля. Збірка оповідань. Ціна 10 цнт.
Коротка історія Руси до знуйновання Січи. Містить богато образів руських князів і гетьманів. — Ціна .... 10 цнт.
Конець „Титаніка", правдивий опис страшної катастрофи. — Ціна .... 10 цнт.
Марія. — Зміст: Марія (уривок з поеми Т. Ш.). На чужині (вірш). Скором (оповідане). Гість 1902-ий в старім краю. Людоїдство в Бельгії. Клопоти кума Софрона (вірш). — Ціна 10 цт.
Многострадальний народ. (Оглид історії українського народу). — Ціна .... 20 цнт.
Народний рух австро-угорських Русинів. — Ціна .... 20 цнт.
Напад на Січ. — Ціна .... 5 цнт.
Навернений грішник. — Ціна .... 10 цнт.
Оповідане про Алі Бабу і сорок розбійників. Арабська казка. — Ціна .... 20 цнт.
Оповідання про заздрих богів. — Ціна 10 цнт.
О підземних скарбах. Пригодована розвідка про деякі мінерали, находячі ся в землі і яка користь є з них річи незвичайної в житю людий. — Ціна .... 15 цнт.
Провідник, практичний підручник до науки англійської мови без помочи учителя з [illegible] словарем. — Ціна $1.50
Під прапором свободи. Вибір патріотичних деклямацій. — Ціна .... 20 цнт.
Пісні про Канаду і Австрію. Пригоди з житя емігрантів, писані віршом. — Ціна 10 цнт.
Принц і нуждар. Дуже занимаюче оповідання славного американського писателя Марка Твейна в перекладі Б. Держарука. — Ціна 50 цнт.
Покуса. — Зміст: Покуса (оповідане). З практичної школи (оповід.). І тут голод (оповід.). Пісня про Канаду. 11.000 метрів над землею. Руському серцю (вірш). Білі звірята і ростини. — Ціна .... 10 цнт.
Промови, деклямації і желаня на хрестинах, заручинах і весілю для кумів, старостів і дружбів. — Ціна .... 10 цнт.
Причта про садівника та инші оповідання, гуморески і сатири. — Ціна .... 10 цнт.
Про кінець сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.
Про нутро землі (з 22 образками). — Розказ про будову землі і її передпотопові створіння. — Ціна .... 25 цнт.
Підручний календарик на рік 1915. — Ціна .... 10 цнт.
Руський штукар. 212 гарних штук до забави. — Зміст: Часть І. Забавні фіґлі. Часть ІІ. Штуки з картами. Часть ІІІ. Штуки рахункові. Часть IV. Штуки [illegible]. — Ціна .... 50 цнт.
Рицар і смерть. — Ціна .... 5 цнт.
Розмова Поляка з Русином. — Дуже [illegible] вірш, в котрім Русин висьміває польську [illegible]. — Ціна .... 10 цнт.
Релігійні вірування старинних народів. — Зміст: Релігія Египтян. Релігія Халдеїв. Перська Релігія. Індусів. Ісповідники релігії Брами. Релігія Жидів. Будди. Релігія Персів. Релігія Греків. Релігія Римлян. — Ціна .... 20 цнт.
Русько-англійський тлумач, з котрого можна ся скоро навчитись англійської мови. — Ціна .... 60 цнт.
[illegible] Блаженний чоловік. [illegible]. Дещо цікавого. Зі сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.
[illegible] — Не виносить ся серце. Народні школи [illegible] літератури. Дорога любови, то Божа дорога. — Ціна .... 15 цнт.
Степові люди. — Оповідане з житя в донських степах. — Ціна .... 15 цнт.
Страшна пімста. — Оповідане М. Гоголя з козацьких часів (з многими образками). — Ціна .... 20 цнт.
Сьпівомовки .... 10 цнт.

Замовленя прошу висилати на адресу:

SVOBODA
[illegible] St.

ГОЛОВНИЙ УРЯД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПРЕДСІДАТЕЛЬ:
Дмитро Капітула, Box 565, McAdoo, Pa.
МІСТОПРЕДСІДАТЕЛЬКА:
Марія Білик, 2117 W. Ohio St., Chicago, Ill.
МІСТОПРЕДСІДАТЕЛЬ:
Іван Заверчак, 757 State St., Perth Amboy, N. J.
СЕКРЕТАР РЕКОРДОВИЙ:
Михайло Угорчак, Box 76, Jersey City, N. J.
СЕКРЕТАР ФІНАНСОВИЙ:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.
КАСІЄР:
Алексій Шаршонь, 524 Pine & Franklin Sts., Shamokin, Pa.
КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:
о. В. Балог, 550 John St., Whiting, Ind.
Василь Левчик, 48 Washington Ave., Elizabeth, N. J.
Юліян Павчак, 109 North 7th St., Brooklyn, N. Y.
РАДНІ:
Іван Глова, 521 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
Андрій Стефанович, Box 334, Ambridge, Pa.
Василь Гришко, 439 N. 6th Ave., Scranton, Pa.
Николай Заверчак, 720 Charles St., Perth Amboy, N. J.
Теодозій Талпаш, 324 E. Dewart St., Shamokin, Pa.
Стефан Мельник, 50 Pulsifer St., Auburn, N. Y.
РЕДАКТОР „СВОБОДИ":
Осип Стеткевич, 83 Grand St., Jersey City, N. J.
ЗАВІДАТЕЛЬ „СВОБОДИ":
Андрій Савка, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

ПРОСЬВІТНА КОМІСІЯ:
о. В. Сполітакевич, предсідатель, 635 N. River St., Wilkes Barre, Pa.
Дмитро Андрейко, секретар, Box 234, Jersey City, N. J.
Володимир Лотоцький, касієр, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „У. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ ПАДОЛИСТ 1914 р.

Член на ціле посмертне платить $1.50, а на половину посмертного 86 цнт.

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. сьв. О. Николая, від. 106, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбуде ся 22. листопада зараз по Службі Божій, то є о 1-шій годині. Котрий член не явить ся і не заплатить своїх залеглостий, буде вичеркнений зі Союза і з Братства після ухвали, яка запала 25. жовтня. Тож, Брати, не відтягайте ся на третій місяць, бо буде за пізно і самі собі будете винні. — Н. Гурей, предс.; Н. Тимуш, кас.; О. Дідух, секр.

БОФАЛО, Н. Й. Бр. сьв. О. Николая, від. 127, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбуде ся в неділю дня 22. падолиста о 1-шій годині пополудни на гали коло церкви. На тім мітінґу кождий член має явити ся, бо є важні справи до порішеня. Неявивший ся член заплатить кару 25 ц., а урядник 50 ц. — Г. Стець, предс.; І. Шаровський, секр. фін.; П. Володка, кас.

КАРНЕҐІ, ПА. Звертаєть ся увагу Тов. „Січ", від 136, на ухвалу з послідного мітінґу, а іменно: аби кождий Січовик явив ся дня 22. с. м. (в слідуючу неділю) в товариськім строю і відзнаках в парохіяльній гали о год. 9.30 перед полуднем, почім всі разом візьмемо участь в панахиді за упавших на полю борби наших братів в ріднім краю. Явіть ся всі як один, а се буде найліпшим доказом вашої любови до поневоленої рідної землі і її дітий. Хто неявить ся без важної причини, підпаде карі, яку ухвалено за се на мітінґу. Тож прийдіть всі! — Гаразд! — За Уряд: Г. Шоломийський, предс.; Я. Гойсан, секр.

КОТСВІЛ, ПА. Бр. сьв. Сошествія сьв. Духа, від. 248, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ є відложений на 22. падолиста через то, що попередної неділі не було відповідного числа членів до отвореня мітінґу. Кождий член має явити ся на мітінґу в повисше згаданім дни, бо котрий неявить ся і не заплатить свого розмету, буде вичеркнений з Братства і з У. Н. Союза. — П. Мокрій, предс.; М. Пик, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Зап. Січ", від. 117, взиває всіх своїх членів (союзовців), щоби прибули на надзвичайний мітінґ, який відбуде ся 25. падолиста с. р. о 8. годині вечером при 134. E. 7 Стр. в гали Мілера. На тім мітінґу кождий довгуючий член має вирівнати всі свої залеглости, а котрий довжник сего не зробить, зістане безусловно суспендований. Остерігаємо всіх довгуючих членів, аби собі того не легковажили, бо хто не заплатить сего мітінґу розмет, буде абсолютно суспендований, а потім аби хто з членів не нарікав. Уряд мусить так поступати, бо товариська каса на сім дуже терпить. — К. Камінський, предс.; Н. Угорчак, секр. рек.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. ім. М. Шашкевича, від. 311, повідомляє своїх членів, що коли не хотять стратити членьских прав, то най знесуть розмет до секретаря найдалі до 22-го падолиста с. р. Щобисьте колись не жалували, бо на мітінґ не явилисьте ся, то тому мітінґів не буде склику вати ся, бо не буде для кого. Отож прошу завважати се добре і запамятати. — О. Хомий, предс.; М. Цаповський, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Василія Великого, від. 168, подає до відома, що на річнім мітінґу дня 8. падолиста зістав вибраний отсей новий уряд: І. Ґелета, предс.; О. Ґелета, заст. предс.; Г. Клим, секр.; Г. Ґеба, заст. секр.; І. Денис, кас.; П. Маник, заст. кас.; В. Стіткевич і К. Гіжий, контрольори; І. Попацо, капітан; І. Цимбалістий, хорунжий; Г. Бабин, заст. хорун.; Н. Бараленький, дверник; А. Ґеба, заст. дверника. Адреса нового секретаря: Григорій Клим, 757 State St., Perth Amboy, N. J. — М Белнів, секр.

ДЖЕНЕТ, ПА. Бр. сьв. Димитрія, від. 207, подає до відома, що на мітінґу дня 8. падолиста с. р. вибрано слідуючих нових урядників: О. Сенчишин, предс.; В. Яворський, заст. предс.; Д. Терпко, секр.; Л. Монастирський, заст. секр.; М. Савка, кас.; М. Яворський, заст. кас.; Л. Ковик і Ф. Рабовський, контрольори; М. Попович, хорунжий; І. Цар, заст. хорунж.; С. Владичак, дверник; Д. Біланич, заст. двер.; І. Кміт, опікун хорих; Л. Ковик, опікун дітий; В. Томашев і А. Щурик післанці.

ВІЛКСБЕРІ, ПА. Бр. сьв. Василія Великого, від. 278, повідомляє всіх своїх довгуючих членів, що як не зголосять ся до дня 21. сего місяця (новембра), то будуть суспендовані з Братства і з У. Н. Союза. Всі довжники мають зголосити ся до секретаря на адресу: Теодор Ярошинський, 18 Frederick St., Ashley, Pa. — Д. Куделич, предс.; Т. Ярошинський, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 243, подає до відома всім своїм членам, що дня 7-го падолиста с. р. відбув ся річний мітінґ, на котрім вибрано слідуючих нових урядників: О. Шавала, предс.; О. Станкевич, заст. предс.; С. Микитюк, секр. фін.; Г. Дацків, секр. рек.; Е. Парійчук, кас.; Т. Карплюк, заст. кас.; П. Олещук, О. Гавришків і Г. Бутовський, контрольори; П. Дук, М. Співак і І. Яворівський, мировий суд; В. Гавришків, хорунжий; Г. Дацків, маршалок; С. Кредене і І. Лагола, дозорці хорих; М. Чупка і О. Надворний, дверники; О. Гавришків і М. Стефанюк, опікуни Молодечого Союза.

СВОЕРС, ПА. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 197, обходить в неділю 22. падолиста торжество свого патрона. Кождий член має явити ся о год. 8-мій у гали, бо хто не явить ся, заплатить $1.00 кари. При нагоді взиваєть ся всіх довгуючих членів, щоби до дня 26. падолиста б. р. вирівнали свої залеглости, бо инакше зістануть безусловно суспендовані. — С. Блендей, секр.

Хто знає де перебуває **Василь Шклярин**, зволить повідомити на адресу: В. Зубик, 291 Joseph Ave , Rochester, N Y

ЩИРА ПОРАДА.

Ми одержали від п. Е. Водянського з Белфорч, С. Дакота, слідуючий лист: „Тут живе словацька родина. Мати хоріла цілий рік, недомагаючи на жолудок. Не могла їсти і надіялась скорої смерти. Лікарі радили їй піддатись операції. Тоді я згадав її мужови про Трінера Американський Еліксір Гіркого Вина і вислав замовлене. По ужитю чотирох фляшок ся жінка поздоровіла, має добрий апетит і займаєсь господарством. Я самий недомагав на жолудок, одначе по ужитю двох фляшок чуюсь здоровий".

Загально звісно, що Трінера Американський Еліксір Гіркого Вина є точно і лічничо спрепарованим ліком на втрату апетиту, затвердженє і їх наслідки. Ціна $1.00. До набутя у всіх антиках:

Jos. Triner,
1333—39 S. Ashland Ave.,
(Adv.) Chicago, Ill.

На влекшене болів мязів, хребта, грудий або горла уживайте Трінера Лініменту. Ціна 50 цнт., почтою 60 цнт.

ПЕТРО ЯРЕМА
РУСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
випозичає керичі на весіля, хрестини і всякі другі забави.
115 Ave. A., New York, N. Y.
Телефон: Orchard 2568.

K. J. Glick Агент асекурацийний від огня.
Офіс находить ся —39
в WILLIAM McCONNEL BUILDING
SHAMOKIN, PA.

НА 8-МІСЯЧНУ ПРОБУ!!!

Напишіть до нас а ми пришлемо Вам гарний, гварантований

ГРАМОФОН

і 32 кавалків руських пісень і музик, які самі виберете собі НА СПЛАТУ і НА 8 МІСЯЦІВ ПРОБИ. Хто не буде вдоволений, не заплатить ані цента. Пишіть сейчас по інформації [illegible]

Заохочуйте до чужих — сотатайте своїх!

Одинока русько-християнська фірма грамофонів. 59

LIBERTY COMMERCIAL CO.,
233 E. 14 St., New York, N. Y.

Одягайтесь у вигідній кімнаті.

PERFECTION SMOKELESS OIL HEATERS.

Вам потрібно вигідної, теплої кімнати в якій голитесь і одягаєтесь. „Знаменитий Бездимнний Нафтовий Пец" огріє яку-небудь кімнату в кількох мінутах.

Сей пец можна переносити без труду: можете уставити його в кімнаті мешкальній, пивниці або коморі — взагалі всюди, де Вам потрібно тепла — а головно є він неоцінений в часі зими.

Сей пец заощаджує Вам видаток на опал, бо огріває тоді, коли потрібно. Без вугля, без підпалювана деревом, без сьмітя і попелу. Гарного виробу: легкий до чищеня і зміни кнота. Гварантований яко бездимний і без смороду.

Продаєсь у всіх зелізних і головних склепах. Глядіть за трикутною торговельною маркою.

Standard Oil Company
(NEW JERSEY)
NEWARK.

ВАЖНЕ ПОВІДОМЛЕНЄ

Долучаємо тепер дуже ВАРТІСНІ КУПОНИ до

Сей купон находить ся в кождій пачці.

HASSAN
ЦИГАРЕТОК

Знаменита сорта —
Низька ціна —
Чисті приємні і пахучі

„The Standard of America"

ВИНЯТКОВЕ ПРЕДЛОЖЕНЄ ДЛЯ КУРЦІВ.

Хто тепер замовить у нас за $5.00 тютюну, дістане додатково 10 річий, які тут представлено, ЗОВСІМ ДАРОМ. Коли Ви хочете курити добрий тютюн, то вишліть по оголошеню і вложіть враз $1.00 на завдаток, для запевненя що Ви хочете купити сей тютюн, а ми сейчас вишлемо Вам 50 пачок найліпшого тютюну, а се: 13 пачок тютюну зв. „БОГДАНОВ" в ціні 25 цнт. за пачку; 13 пачок зв. „СУЛТАН" по 25 цнт.; 12 пачок „МАНСЕКСУДІ" по 23 цнт.; 12 пачок „СТАМБОЛІ" по 20 цнт. і сих 10 річий в дарунку ЗОВСІМ ДАРОМ. Коли тютюн Вам доручать і сей Вас вдоволить, заплатіть решту $5.00 і тільки центи за кошта пересилки. Коли не вдоволитесь, не примайте тютюну, а ми Вам звернемо $1.00.

УВАГА: Ми [illegible] 10 річий даром задля розповсюдненя наших тютюнів [illegible]. Тому користайте з нагоди, поки не [illegible] дарунки. — Пишіть на адресу: 77480

MOSKVA TOBACCO CO.,
92 West Broadway, Dept. 51, New York, N. Y.

ДАРОМ! ДАРОМ! ДАРОМ!

З причини теперішньої европейської війни, ми закупили від одної збанкротуваної німецької фірми великий запас ріжнородного товару, який ми рішили додавати до наших годинок ЗОВСІМ ДАРОМ. Той, хто тепер купує від нас мужеський або дамський годинник, одержить заразом 8 повисше поданих річий зовсім даром, а іменно: 1) ланцушок 2) дармовис, 3) ножик, 4) фонтанове перо, 5) бритву, 6) будильник, 7) перстенець, 8) 32-калібр. револьвер (model.)

Коли отже хочете набути нашу 14 каратову позолочувану годинку, гварантовану фабрикою на 20 літ, зі славним на цілий сьвіт осередком, а крім сего сих 8 річий в дарунку, то вутніть се оголошенє і зашліть до нас залучаючи 25 центів в марках на завдаток і заповненє, що Ви дійсно хочете сю годинку, а по одержаню вишлемо Вам сейчас годинку і ДАРУНОК. При доручепю Вам посилки огляньте її і коли Вам всьо подобаєсь, заплатіть решту в сумі $7.70 і за оплату пересилки 25 цнт., а коли Вам сі річи не подобають ся, то не платіть нічого, а ми опісля звернемо Вам 25 цнт.

Тут згадаємо, що другі фірми жадають за таку саму годинку потрійну ціну, а ми числимо лиш $7.95: самі дарунки варта більше як $7.95, але ми даємо їх ДАРОМ задля сего, що сі річи ми набули дешево і у великій скількости, а і тому, щоби розголосити як найбільше наші годинки.

Памятайте, що війна з Німцями не буде вічна і що не все буде така нагода, тому користайте з неї тепер, доки є у нас сі дарунки.

Пишіть нині на адресу:

NEW YORK WATCH CRED. CO.,
WEST BROADWAY, GERKEN BLDG. D. 150 NEW YORK CITY.

УВАГА: Пошукуєсь позамісцевих агентів до розпродажи сих годинок. Платня від $10.00 до $25.00 тижнево. Пишіть до нас, залучаючи 2-центову марку на відповідь. 77780

ДЛЯЧОГО не маємо видіти як наші браття по лицарськи проливають кров і гинуть геройською смертію.

Кождий Русин повинен мати образ з теперішньої сьвітової війни, в якій наші браття проливають свою кров і доказують геройства.

Наші образи артистично виконані представляють занятє Львова, здобутє Каліша, Ченстохова і облогу Перемишля, затопленє кораблів на мори і т. и.

З причини, що на сих образах бачимо також наших братів, кождий Русин повинен купити сю цінну памятку і переховати її для потомности.

Зазначуємо, що сі образи находять ся лиш у наших [illegible] і тому [illegible] з замовленями.

ЦІНА ЗА ЦІЛУ СЕРІЮ ОБРАЗІВ $1.00

Вложіть паперовий долар в коверту і вишліть на адресу:

ART COMPANY, 71
208 W. 34th Str., New York, N. Y.

$19

Купуючи годинку вирост в фабриці, заплатите найменше $19.00, а се тому, що в штораx Ви заплатите за таку годинку $25.00, підчас коли наша фабрична ціна за сю годинку виносить всего $5.80, а крім сего хто тепер замовить у нас сю годинку, дістане ЗОВСІМ ДАРОМ 10 річий, які тут представлені на образку, а се: 32 кал. бр. револьвер (модель), ланцушок, дармовис, бритву, ремінь до остреня, кубок на мило з пензлем, спинки до маншетів і шпильку до краватки.

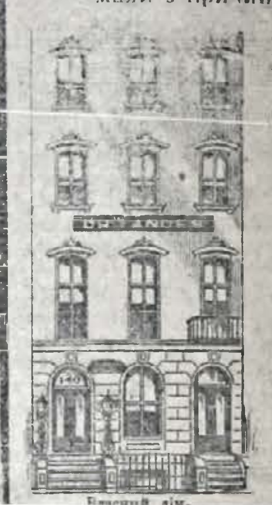
Коли хочете набути сю 25 долярову годинку за $5.80 і сих 10 річий даром, то витніть се оголошенє і зашліть до нас залучаючи 25 центів в марках на завдаток, що Ви дійсно хочете сю годинку, а ми опісля вишлемо Вам сейчас годинку і 10 річий в додатку ЗОВСІМ ДАРОМ. Запевняємо, що хто замовить годинку у нас, не ризикує нічого, бо кождому прислугує право оглянути нашу годинку і пересьвідчитись чи вона є такою, як описано, а коли увірвитись, що ся годинка дійсно варта $25.00 і що є з 14 K Gold Filled, з фабричною гварнацією на 20 літ і має славний сьвітовий осередок, тоді заплатіть решту $5.55 і кошта пересилки 25 цнт. Коли би Ви не були з неї вдоволені, звернемо Вам 25 цнт. Направляємо наші годинки через 20 літ або заміняємо на нові при одержаню 25 цнт. на пересилку. (Гроші з Канади мусять бути надсилані з горы).

УВАГА: Коли вибераєте годинку, то зробіть знак креста на одній з представлених в горі на сім образку годинок, і повідомить нас чи хочете годинку дамську чи мужеську. Адресуйте: 71477

NATIONAL COMMERCIAL COMPANY,
90–92 W. BROADWAY, Dept. 200, NEW YORK, N. Y.

КНИЖОЧКИ ПЛАТНИЧІ для Братств і Товариств до вписуваня місячних вкладок, можна дістати в друкарни „Свобода" по ціні 7 цнт. штука.

МОЇ ЛЮДИ! Чи стратили Ви терпіне, яке мали з причини Вашої недуги?

Власний дім.

День за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем, рік за роком занимаюсь лічененм хорих людей. Представте собі, кілько хорих я уже вилічив, а кільком хорим украсив житє. Коли Вам житє надоїло через пробоване так званих ліків і відчуваєте, що з Вами все гірше, в таким разі [illegible] порога опитного специаліста.

Він дасть Вам даром пораду, що Вам робити, щоби спасти житє і вилічить Вам недугу. Лічу уже 20 літ з найліпшим результатом всі недуги, як: затроєнє крови, гемороїди, біль жолудка, серця, легких, печінки, почок і т. в. Для недуг полових і нервових маю більш знані електричні апарати і Х-лучі, за помочию котрих переглядаємо Ваші внутрішні органи. Не кождий доктор має ті апарати, длятого, що суть дорогі. Хемічне розсліджуване мочи. Не відкладайте до завтра, а сейчас приходіть до зіспроге лікаря:

Dr. L. LANDES,
140 East 22nd St., New York, N. Y.
betw. 3rd & Lexington Ave.

Приймаєсь ся хорих в годинах: від 10-ої рано до 8-ої вечер, а в неділі від 10-ої рано до 4-ої попол. — Поради даром.

---

2 ДОЛ. МІСЯЧНО 2 ДОЛ.

ЗНАМЕНИТА НАГОДА КУПИТИ ГАРНИЙ

Фонограф

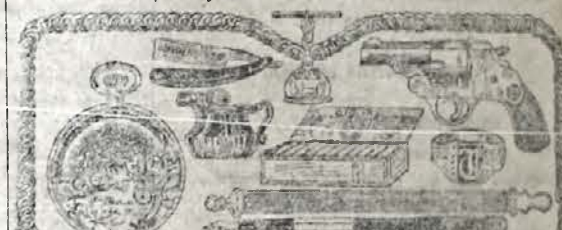

який гварантуємо на 15 літ. Сей фонограф вартости $60.00 продамо за $21.50 з 20 гарними руськими піснями. Дамо на 3 місячну безплатну пробу.

Пришліть нам $5.00 на завдаток а ми вішлемо Вам сейчас сей гарний фонограф. Маємо також инші фонографи на сплату по $2.00 місячно. Пришліть нам своє імя і адресу, а ми вишлемо Вам гарний ілюстрований катальог з всякими музичними інструментами і иншими річами даром.

GREATER NEW YORK PHONOGRAPH CO.
308 GRAND STREET, NEW YORK, N. Y.

Війна! Ціни упали! Війна! Всьо за $5.95.

Наша втрата — Ваш заробок. Гроший не жадаєсь. Заплатіть по одержаню товару, коли будете з него вдоволені. Маємо надзвичайний запас товару. [illegible] Ціни [illegible] вже будемо продавати [illegible] дамські або мужеські, з знаменитим осередком на $5.95, а [illegible] з 4 річий, і сей цілий гарнітур до голеня, ніклований револьвер на 7 стрілів, ланцушок, [illegible], фонтанове перо — зовсім даром. Повна гарантія. Сі річи коштують [illegible]. Рідка нагода — купуйте, поки товар не випроданий. Подайте своє імя і адресу і пришліть з сим оголошенєм а ми вишлемо Вам годинку і збірку з 10 річий до вільного оглядженя. Коли Вам подобаєсь заплатіть агентови $5.95 і кошта пересилки. Заощадите гроші, як вишлете замовлене сейчас. — Адреса:

EXCELSIOR WATCH CO., Dept. 1181, CHICAGO, ILL.

КОЛИ ПОТРЕБУЄТЕ ДОБРИЙ

ФОНОҐРАФ

або який другий музикальний інструмент, прийдіть до нас або напишіть до нас, а ми продамо Вам найліпшого рода фонограф за $75.00.

За 21 долярів і 75 центів разом з 30 руськими піснями і з гарантією на 15 лїт.

Пришліть тільки $5.00 на задаток, а ми вишлемо Вам сей чудовий інструмент.

Маємо на складі також иншого рода фонографи, на сплату по $2.00 місячно.

Пришліть свій докладний адрес, а ми вишлемо Вам безплатно красний ілюстрований катальог ріжнородних музикальних інструментів і иншиx придатних річий.

INTERNATIONAL TALKING MACHINE CO. 59
70 Allen Street, New York, N. Y.

ПОЗІР! НАЙЛІПША НАГОДА НА СЬВЯТА! ПОЗІР!

ДОВІРЯЄМО НИНІ КОЖДОМУ.

КУПУЙТЕ

НА КРЕДИТ! НА КРЕДИТ!

В ПЕРШІМ І НАЙБІЛЬШІМ ДОМІ КРЕДИТОВІМ!

ГОДИННИКИ

золоті, срібні і прочі цінні дорогоцінности по дуже зниженнх цінах

на сплату по $1.00 місячно.

ДАРМО! Віддаємо на 30 днів безплатної проби! ДАРМО!
ГАРАНТУЄМО КОЖДИЙ ГОДИННИК НА 20 ЛІТ
ДАРОМ! Правдивий золотий перстень для кождого купуючого! ДАРОМ!

Не відтягайте, лише жадайте зараз наш безплатний, найбільший, богатий прекрасний каталог.

THE WATCH & JEWELRY CO., 194 E. Houston St. D. 32. NEW YORK, N. Y.

КУПУЙТЕ ФАРМИ

НА ПЕРШІЙ РУСЬКІЙ КОЛЬОНІЇ В MILLVILLE, N. J.
5-АКРОВІ ФАРМИ ПРОДАЄСЬ НА ДУЖЕ ДОГІДНИХ СПЛАТАХ.

АДРЕСА НАШИХ ОФІСІВ:

THE EUROPEAN COLONIZATION CO.
761 Drexel Building
S. E. Corner 5th and Chestnut Sts.
PHILADELPHIA, PA.

Або при[і]здьмкте впрост до:
19-21 HIGH STREET,
MILLVILLE TRUST BUILDING,
MILLVILLE, N. J.

або:
Mr. P. MATOLICZ
126 W. Main Street,
Millville, N. J.
Можете приїздити [illegible]